

SLOVENSKI NAROD.

Naša vsak dan zvečer, izidni nedelje in praznike, ter vsa po pošti prejema, za avstro-ugarske dežele in vse leto 25 K, za pol leta 13 K, za četrt leta 6 K 50 h, za eden mesec 3 K 30 h. Za Ljubljano s pošiljanjem na dom za vse leto 24 K, za pol leta 12 K, za četrt leta 6 K, za eden mesec 3 K. Kdor hodi nam pošt, velja za celo leto 22 K, za pol leta 11 K, za četrt leta 5 K 50 h, za eden mesec 1 K 90 h. — Za tuje dežele toliko več, kolikor vsaka poština. — Na naročbo brez istodobne vplačila in obročne se ne odra. — Za samostojno pošiljanje se od petersburske pošte po 12 h, če se osnanilo enkrat tiska, po 10 h, če se dvakrat, in po 8 h, če se trikrat ali večkrat tiska. — Dopisi naj se izvolijo frakovati. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravištvu in upravnistvo je na Kongresnem trgu št. 12. — Upravištvu naj se blagovolijo pošiljati naročila, reklamacije, osnanila in j. administrativne stvari. Vhod v arhivstvo je v Tagove ulice št. 2, vhod v upravnistvo pa s Kongresnega trga št. 12.

„Slovenski Narod“ telefon št. 34.

Posamezne številke po 10 h.

„Narodna tiskarna“ telefon št. 85.

Shod v Novem mestu.

I

Govor poslanca dr. Tavčarja.

Slavni shod! Preteklo je že precej časa, kar sem bil zadnjič v vaši sredi. A med tem imel sem prav koristne shode po Notranjski, zategadelj upam, da mi ne bode šteli v zlo, če sem svoj deželnozbornski volilni okraj nekoliko zanemarjal. Služi mi pa v opravičenje okoliščina, da bi vam, kot svojim deželnozbornskim volilcem, itak ne bi imel ničesar posebnega poročati, ker nekaj let deželnega zbora sploh bilo ni. Deželne razmere stoje v znamenju dr. Šusteršičeve obstrukcije; leta zavira vsako resno delovanje v deželni zbornici, iz katere sta Šusteršič in Krek napravila nekako politično Pichlerjevo klet, in priznati moram, da sta Šusteršič in Krek pravo občinstvo za to klet (Res je!) Ali o ti obstrukciji hočem, kar je naravno, pozneje govoriti in sicer precej obširno. Sedaj pa si oglejmo, kako so se razmere od pričetka razvile, dokler niso dospole do svojega sedanjega prismojenega vrhunca.

Sklicanje dežel. zbora.

Letos se je zopet sklical deželni zbor. Klerikalna stranka je takoj začela nekako skrivnostno pisariti, da je to sklicanje nji dodeljena koncepcija, in dr. Šusteršič je zadnjič na shodu v Cerknici, kojega je sklical za zaprta vrata ondotnega katoliškega duma, svojim volilcem pripovedoval, da me je v dobi sklicanja opazoval, da sem poparjen hodil po Ljubljani, da me je trebih bolel, prav kakor da sem povžil skledo na pol kuhanega krompirja! (Veselosť). In ker ima ta mož navado, da povsod tlači svojo osebo vmes, govoril je v Cerknici, da je dr. Tavčar izpraševal okolu, če je to — namreč sklicanje deželnega zbora — dr. Šusteršič izkluhal. Kaj takega se lahko govori cerkniškim klerikalcem! Resnica pa je, da radi sklicanja deželnega zbora nikdo izmed nas ni imel niti najmanjše skrbi, in da jaz prav nikogar nisem izpraševal, če je to sklicanje morda dr. Šusteršič izkluhal. Njegove kuharske zmognosti dobro poznam, in prav dobro vem, da na Dunaju niti plevnega kropa izkluhati ne more, ker v parlamentu in povsod drugod velja za nekako politično propalico, s katero nikdo rad v dotiko ne prihaja. (Pritrjevanje). Nasprotno pa je resnica, da smo imeli naprednjaki daljše konference z ministrskim predsednikom radi kranjskih razmer. In tedaj sem jaz z vso odločnostjo zahteval, da naj se deželni zbor od leta do leta sklicuje. Čehočejo klerikalci zborovati, je prav, če nočejo, pa tudi prav! (Čujte!) V drugem naj ima pa moč v rokah deželni odbor, kakor jo faktično ima. Na stebru te moči stoječ, pa se deželni odboru prav nič ni treba bati dr. Šusteršičeve obstrukcije, in le obžalovati je, da deželni odbor do sedaj te svoje moči ni izkoriščal tako, da bi dr. Šusteršiča samega strah postalo pred njegovo lastno obstrukcijo. (Živahno pritrdjevanje)

Kar se ni zgodilo do sedaj, zgodi se lahko v bodoče; morda bomo še doživeli, da prične deželni odbor obstruirati Šusteršičeve in Krekove volilce. (Burno pritrdjevanje) Potem pa bode ta dva moža prav hitro skup zlezla, da ju nikjer videti ne bo več. Kakor rečeno, deželni zbor je bil sklican, in morda bo sklican tudi drugo leto, in morda pozneje še tudi. Kolikor je meni znano, na vladnih tleh ne klije nikako nagnjenje razpustiti deželni zbor, ter tako Šusteršičevi obstrukciji do zmage pripomoči. (Dobro!) Morda se bode obstrukcija kakor ogenj nabrala okrog svojega očeta in sredi tega ognja tičal bode dr. Šusteršič, in drugemu ne bode preostajalo, nego da se kot škorpjon pika s svojim lastnim repom. (Veselosť in dobro-klici.)

Napredna postrežljivost.

Sklicanje deželnega zbora nismo smatrali niti za svojo zmago, niti za svoj poraz. Pač pa smo imeli občutek, da razmere v deželi kričeče zahtevajo deželnega zbora, in da so posebno naši kmetje tisti faktor v deželi, ki trpi največjo škodo, ako deželni zbor redno ne posluje. In z dobro voljo in z mehkim srcem smo se podali v deželni zbor, in takoj od početka smo klerikalnim poslancem vse dovolili, kar so zahtevali. Volili smo njihove največje nesposobneže v različne odseke, prav kakor so želeli in glasovali smo še celo za najnost volilne reforme. Liberalna stranka šla je v svojem samozatajevanju do skrajne meje, odsekala si je takorekoč na ljubo klerikalcem eno svojih rok, samo da bi omogočila resno in plodovito delovanje v deželni zbornici. Vsa ljubezen je ostala brezvspešna; in to najbolj zategadelj, ker je najbolj razvita lastnost klerikalnih zastopnikov v deželnem zboru tista grda stvar, ki ji pravimo v narodnem življenju »farška ošabnost«. (Živahno pritrdjevanje). Ta ošabnost je predvsem rodila farško obstrukcijo v deželni zbornici; nam, zastopnikom mest, hoteli so vreči vrv okrog vratu, češ, dokler nam brezpogojno in brez vsake spremembe ne dovolite volilne reforme, kakor jo mi hočemo, ne privolimo nikakega delovanja v deželni zbornici. (Ogorčenje). Tako nas je hotel dr. Šusteršič v mesnično pogoniti, da bi pozneje kazal svojim volilcem, kako je ponižal slovenske liberalce, da so morali sami molče in ponižno položiti si vrv volilne reforme okrog vratu ter obesiti samega sebe. Ali dr. Šusteršič more tako v mesnično poditi samo svoje volilce, drugega pa nikogar. Napredni poslanci smo torej odgovorili: mi dopuščamo, da se v odseku razpravlja in sklepa o volilni reformi, ali med tem naj zbornica leno svojih rok skupaj ne drži, temveč v zbornici naj pridejo na razpravo vse točke bogatega dnevnega reda. (Odobranje).

Volilna reforma.

Ta naša zahteva je bila pravična in pametna. Gospodje poznajo moje mnenje o volilni reformi. Teoretično se da splošna in enaka volilna pravica krasno utemeljiti, v praktično življenje prenešana je ta volilna pravica

orožje, s kojim je treba prav previdno postopati. Sumljivo pa je vsikdar, ako kriče po takivolilni pravici elementi, ki nimajo niti ene kaplje demokratične krvi v svojih žilah, ki so takorekoč sužnji tiste največje in najsilovitejše avtokracije, ki je posebljena v rimski cerkvi. (Živahno pritrdjevanje). Če taki ljudje kriče po splošni volilni reformi, je to živ dokaz, da hočejo ž njo ljudstvo opehariti. (Burno odobranje). Če bi torej v življenje stopila volilna reforma, kakor so jo izbljuvali razgreti možgani dr. Šusteršiča, ne bili bi ž njo osleparjeni slovenski liberalci, pač pa bi bil ž njo osleparjen slovenski narod na Kranjskem! To je tako gotovo, kakor je gotov amen v očenasu. (Res je!) Bodi temu tako ali tako, samo na sebi je že nezmisl, in naj bi bila volilna reforma še tako potrebna, take zadeve spravljati pred deželni zbor potem nujnega predloga. V tem pogledu tedaj volilna reforma ne more veljati za nujno. Ako naj se odpravijo dozdevne stare krivice, ako naj se ustanove novi zakoni, ki bi odgovarjali v vsakem oziru pravici, potem je jasno, da se kaj takega ne more skleniti kar čez noč, posebno ne pri volilnih reformah, pri kojih, ako si pravičen, moraš strogo paziti na to, da odpraviš stare krivice, ne zagaziš v nove, katere bi morda bile hujše od prejšnjih. (Pritrdjevanje). Ako so torej naši klerikalni poslanci resno hoteli v resno razpravo spraviti volilno reformo, morali so vedeti naprej, da bo to posvetovanje trajalo tedne in tedne, in da se bode ta dotična dva zakona, naj bi deželni zbor tudi dva meseca trajal, le s težavo dala pod streho spraviti. In ves ta čas naj bi bil deželni zbor lenobo pasel in liberalni poslanci naj bi bili v odseku s štrikom okoli vratu tlako delali. Zahtevali smo torej: v odseku resno in temeljito posvetovanje o volilni reformi, obenem pa tudi resno delo v zbornici!

Klerikalna hinavščina.

Klerikalci, ki so sami občutili, da so jo nekoliko zagazili, storili so nato veliko hinavščino; brez hinavščine, kakor znano, ti ljudje nikjer izhajati ne morejo! Odgovorili so: »Dobro, naj pa pridejo v odseke vse točke dolgega dnevnega reda. Ko bodo vse te reči v odsekih enkrat dognane, potem je pa mogoče, da bomo eno ali drugo zadevo, če bo po našem prepričanju v korist ljudstva, pustili pred zbornico; da bi pa končno tudi deželni proračun pustili pred zbornico, v to pa ne damo nikake obljube!«

Ta ponudba je bila prava klerikalna sleparija. (Živahno pritrdjevanje). Hoteli so nam pustiti vrv okrog vratu, a ponižati so nas hoteli še bolj: Milostivo so dovolili, da smejo priti pred odseke vse točke dnevnega reda, da bi se tako v zasedanju deželnega odbora zamazala tista špranja, katere bi nastala med zbornico in pa med ustavnim odsekom, če bi prva ničesar ne delala, drugi pa se spustil v temeljito razpravo o volilni reformi. Potem, ko bi bili odseki dognali svoje posvetovanje, pa naj bi klerikalni poslanci odločevali, kaj naj

pride v zbornico, če je to na korist ljudstva po njihovem prepričanju. Kaj se pravi to? To se pravi, klerikalni poslanci so hoteli pred zbornico puščati le tisto, kar bi bilo po njihovem prepričanju na korist njihovim volilcem, vse drugo in tudi deželni proračun pa je imelo lepo v kotu ostati. Kaj bi bila posledica temu? Posledica temu bi bila, da bi bili klerikalni poslanci nato razbotali med svojimi volilci: vidite mi smo, dasi smo uganjali obstrukcijo, za Vas vse dosegli, naprednjaki pa niso ničesar dosegli, dasi so bili najhujši nasprotniki obstrukcije. (Dobro! Res je!) S tem so nas hoteli klerikalci prisiliti, da bi se bili z vrvjo okrog vratu podali pod svoje lastne vislice in da bi bili pri tem še podpirali obstrukcijo. Da se na ta lep nismo hoteli vvesti, je samo ob sebi umljivo, bili smo to dolžni svoji časti in predvsem tudi časti svojih volilcev. (Burno pritrdjevanje). Ko so videli, da nas ne vjamejo v svoje zanke, obstruirali so klerikalci še naprej ter nas morili s svojimi nujnimi predlogi in predvsem z znano interpelacijo o slovenski univerzi, za katero so zlorabili domovinsko ljubezen mladega in zelo simpatičnega slovenskega pisatelja, in s katero so opeharili slovenskega založnika za sadove njegovega truda. (Sram jih bodi!)

Konec deželnega zbora.

Te otroške komedije so se končati morale, kakor so se v istini končale. Vlada se je naveličala dr. Šusteršičevih predpustnih šemarij (Veselosť) in zaključila je deželni zbor, in domu je pognala dr. Šusteršiča in njegove pajdaše, češ, če hočete noret, norite na lastne stroške, ne pa na stroške dežele kranjske! (Živahno pritrdjevanje). In prav je tako! Ta konec, kakor ga je doživela klerikalna obstrukcija, moral je priti, in vsak pameten človek je moral vedeti naprej, da pride. Vzlic temu pa so klerikalci raznesli po deželi vest, da je vlada na našo prošnjo zaključila deželni zbor, in nevednemu ljudstvu lažejo, da pomenja obstrukcija v deželni zbornici poraz naše stranke, za nje pa velikansko zmago. Mi niti prsta nismo ganili, da bi se bil deželni zbor zaključil: nasprotno, nam je klerikalna obstrukcija voda na naš mlin, in več kot je neumne in nespametne te obstrukcije, bolj hitreje teko naša mlinška kolesa! Vam, ki ste pametni in inteligentni, morje ni treba posebej dokazovati, da klerikalna obstrukcija ni ničesar drugega nego tatvina na blagostanju našega kmeta. (Burno odobranje). S svojo obstrukcijo naši klerikalci niso drugega dosegli, nego da so svojemu kmetu nekaj precej velikih kosov mesa strgali z njegovih kostij. (Tako je!) Naj le traja obstrukcija, magari tudi 20 let, kakor je dr. Šusteršič grozil! Nam prav! Mi bomo v deželnem odboru že skrbeli, da naši volilci ne bodo prevelike škode imeli, a klerikalni kmetje se bodo pa končno vendar tudi naveličali, da bi jima Šusteršič in Krek s kože neprestano jermena rezala, in čisto gotovo pride dan, ko tudi ti kleri-

kalni reveži sprevidijo, da v deželni zbornici niso imeli ljudskih svojih zastopnikov, nego ljudske svoje tatove. (Burno pritrdjevanje).

Misijoni.

In prepričan sem, da se katoliškim našim poslancem že nekaj svita o tem koncu. Zategadelj so sedaj, ko je deželni zbor zaključen, in ko jim le malo upa ostaja, da bode deželni zbor razpuščen, po celi deželi provzročili misijone v čast svetvi obstrukciji (Viharna veselost) in Krek že pisari na vse strani: za božjo voljo, sklicujte shode in pripravite kmeta k temu, da bo odobral našo obstrukcijo! In slovenski klerikalni kmet, ki je slepo orodje v rokah naše duhovščine, moral bode, pritiran po mladih kaplanih na shode, imeti kamen za kruh (Tako je!) in igrati bo moral tisto poniževalno vlogo, kakor vojak nekda, kojega so iz zapora privlekli pred stotnika, da je zajecjal besede: »Herr Hauptmann, ich bedanke mieh für die ausgestandene Strafe. (Burno pritrdjevanje). Ta krik in hrup, kojega ženeta sedaj Šusteršič in Krek radi obstrukcije po deželi, je nekako nenaraven, je prav zelo prisiljen! Če bi bila obstrukcija res tisto bistroumno, pametno in prebrisano dejanje, kakor to trdijo klerikalni poslanci, potem bi se bistroumnost, pamet in prebrisnost te obstrukcije sama ob sebi vsiljevala našemu kmetu. Če je obstrukcija res nekaj koristnega in dobrega, bi se ta stvar sama hvalila pred kmetom, in ne bilo bi treba tiste gonje, katero duhovščina radi obstrukcije po deželi počenja. (Res je!) Torej je ta gonja zgolj radi tega potrebna, ker je klerikalna obstrukcija nekaj zabitega, nekaj oslovskega in za kmeta nekaj škodljivega. (Odobranje). Pri teh Krekovih pismih, pri teh Šusteršičevih shodih spominjam se nehoté tistega severno ameriškega kmeta, ki je imel nekaj lačnih krav v svojem hlevu, katerim pa ni imel drugega dlati nego kup oblanice. Ker se je pa po pravici bal, da jih kravice ne bodo hotele jesti, napravil jim je zelene naočnike, češ, sedaj jih bodo pa žrle, ker jih bodo gledale v zeleni barvi ter menile, da so trava! Temu kmetiču podobni so naši klerikalni poslanci, in njegovim kravicam — pa brez hudobnega namena, ne da bi imel kak animus injuriandi — primerjal bi dr. Šusteršičeve volilce. (Veselosť) Nimajo jim dati drugega nego obstrukcijske oblanice, in da bi jih spravili v želodec lačnemu kmetiču, silijo mu na svojih shodih rumena očala na nos, rekoč: jej, vsaj imaš — cvrtje pred sabo! (Viharna veselost). Ali kravice v Severni Ameriki niso hotele jesti zelenih oblanice, in na vse zadnje tudi naši kmetje ne bodo hoteli jesti rumenih obstrukcijskih oblanice! S tem se tolažim. (Pritrdjevanje).

Klerikalne laži.

Prepričan sem namreč, da katoliški poslanci sami občutijo brezupnost svojega boja za obstrukcijo. Ne upajo si drugače zmagati v tem boju,

nego s tem, da ga vodijo s sredstvi, katera so skrajno nepoštena, lažnjiva, podla in perfidna. Voditelji, ki se bore s takim orožjem, služijo vsaki stranki v sramoto, in nič bolj ne govori o propalosti naše duhovščine, kakor to, da nepoštenost, podlost, lažnjivost in perfidnost katoliških političnih voditeljev spremnja s svojim blagoslovom. (Burno pritrdjevanje) Laž pa ostane laž, naj jo je blagoslovil tudi katoliški duhovnik! In stvar, za katero se nimajo z drugim boriti, nego z blagoslovljeno katoliško lažjo, je ravno tako zgubljena kakor stvar, katero se z drugim podpreti ne da, nego s hudičevimi lažjo! Vi vsi občutite, da mi je tu v mislih Šusteršičev shod v Cerknici, ki bo prejel kot ne služil za vzor vsem prihodnjim klerikalnim obstrukcijskim shodom. Potrebno je torej, da na cerkniški shod nekoliko reagiramo! Znamenit je bil zgolj radi tega, ker do sedaj dr. Šusteršič še na nobenem shodu, niti na shodu v Ribnici ne, kjer je deval Šukljeta iz kože (Veselosť), ni toliko lagal, zavijal in resnice pačil, kakor je to činil v katoliškem domu cerkniškem. Ne poznam sicer genealogije tega moža, ali da svoje pokolenje direktno izpeljuje od lažnjivega Kljukca (Viharna veselost), o tem sedaj, ko sem prečital cerkniški njegov govor, več ne dvomim. Najbolj žalostno pri tem je, da se cerkniški klerikanci nahajajo na tako nizki stopinji, da imajo vsa omenjena zavijanja in laži za golo resnico, in da niti ne občutijo, kako silno jih ponižuje dr. Šusteršič, ko se predrzne jih krmiti s tako pičo! Pač res, vsak poslanec je vreden svojih volilcev in narobe! (Tako je!) Kaj smo torej čuli iz imenitnega cerkniškega shoda?

Podpora pogorcem.

Najprej se je dr. Šusteršič pobahal s svojim nujnim predlogom, da naj dežela privoli 100.000 K za po ujmah poškodovane kmetovalce. Ta nujni predlog ni bil ničesar drugega, nego gola špekulacija na nevednost kmetijskih volilcev. Sto tisoč kron nam je hotel dati, a liberalci niso hoteli v to privoliti! Katoliški možički z dežele žive pač v veri, da se pri deželni odboru, kjerkoli se kaj odbije, povsod pokaže 100.000 K. In zategadelj so kar oamamljeni, če jim Šusteršič pripoveduje: 100.000 K sem vam hotel dati, a liberalci so jih vam odbili. Vse drugo pa častiti gospod iz Ovišjeve hiše previdno zamolči, in ravno v tem tiči perfidnost in hudobija. Zamolči pred vsem, da dežela tudi ne more dati, če se ji na drugi strani obenem ne dovolijo potrebni dohodki. Deželne finance — kakor vse druge — podobne so sodu, iz katerega teče le toliko časa, kolikor časa se zgoraj v njega vlija. (Pritrdjevanje.) Zategadelj smo v deželni zbornici opravičeno zahtevali, da naj pride Šusteršičev nujni predlog v razpravo pri proračunu. Če naj glasujem za izdatek 100.000 K, moram, ako sem vesten deželni poslanec, pred vsem vedeti, kje naj se vzamejo, in če druge velike potrebe kaj tacega, kot je potrjeno 100.000 K, dopuščajo. Drugače bi deželni poslanci bili podobni pijancu, ki v nedeljo vse tisto zapije, kar mu je imelo služiti za življenje v bodočem tednu! Taki pijanci hoteli so biti klerikalni poslanci. (Veselosť.) Zahtevali so 100.000 kron, a v razpravo deželnega proračuna pa niso hoteli privoliti, ter so tako sami onemogočili nujni svoj predlog, ker so sami zamašili luknjo, iz koje naj bi se vzelo 100.000 kron. Vzlic temu pa kriče svojim volilec: liberalci so vam snedli 100.000 K! Tako početje imenuje se pravzaprav lumparija, a ker tiči vmes oseba mojega katoliškega tovariša dr. Šusteršiča, ne pravim, da je to lumparija, prav navadna kozlarija je pa gotovo. (Burno pritrdjevanje.)

Gledališče.

Pri vseh katoliških obstrukcijskih shodih pride v razgovor tudi deželno gledališče v Ljubljani. Človeku že kar preseda, ko vidi, kako se ti obrabljeni klerikalni komedijanti neprenehoma drgnejo ob naše gledališče. Na shodu v Cerknici povpel se je boštanski graščak do sledečih tirad: V proračunu za leto 1903. je zabeležen izdatek za po ujmah poškodovane kmete 20.000 kron za celo deželo, za ljubljansko gledališče pa 24.899 kron. Tako se meri, to je merilo liberalne ljubezni za kmeta. Za ljubljansko gospodo 24.899 K, za reveže kmete po celi deželi pa 20.000 kron. Konča pa z besedami: Kmet še knofa ne dobi! Pred vsem je smešno trditi, da je ljubljansko gledališče samo za ljubljansko gospodo. Tako govoriti more le človek, ki nima pojma o kulturnih potrebah našega in malega naroda, človek, ki nosi slovensko narodnost zgolj na svojem jeziku, svoje otroke pa ostentativno pošilja v nemške šole. (Ogorčenje. Klici: Škandal.) S takim človekom se torej ne bode prepiral o potrebi in koristi slovenskega gledališča! Res je, da dežela obema gledališčema 24.000 K letne podpore, in res je tudi, da bi vsaj slovensko gledališče brez te podpore izhajati ne moglo. Izdatek 24.000 K je pa samo navidezen, kar se mora že vendar enkrat jasno in očitno povedati. V letu 1901. prejelo je dramatično društvo 12.600 kron, nemško društvo pa 12.000 K obe skupaj torej 24.600 kron. Ta izdatek pa si je dežela skoraj popolnoma zopet pokrila z najemščino za lože. Te najemščine plačalo je dramatično društvo 6.600 kron, nemško društvo pa 12.495 kron, obe skupaj torej 19.095 kron. Iz tega sledi, da v letu 1901. dežela za nemško gledališče pravzaprav ničesar plačala ni, nasprotno imela je še dododka 495 kron; za slovensko gledališče pa je de facto potrošila samo 6.000 kron, oziroma po odbitku prebitka pri nemškem gledališču v znesku 495 kron samo 5.505 kron. Za slovensko gledališče okroglo 3000 gld! Sram bodi vsakega, ki hoče Slovenec biti, pa se spodtika nad to malenkostjo! Tako izgleda torej tisto merilo, s katerim je dr. Šusteršič slepil cerkniške svoje kmete!

Kaj dobi kmet.

Oglejmo si sedaj, koliko resnice gre Šusteršičevemu izreku: kmet še knofa ne dobi! Vzemimo v roko deželni proračun za leto 1903. Ta proračun izkazuje potrebščino 3.348.696 K, pokriva pa 3.018.696 K, primankljaja je torej 330.000 K.

Potrebščina se deli sledeče:

1. Deželni zbor . . .	36.964 K
2. deželna uprava . . .	178.699 »
3. deželna posest . . .	3.880 »
4. deželna kultura . . .	266.542 »
5. javna varnost . . .	75.797 »
6. zdravstvo . . .	89.492 »
7. dobrodelstvo . . .	621.711 »
8. pouk, omika in umetnost . . .	1.232.503 »
9. obrtno pospeševanje . . .	2.000 »
10. ceste in druga občila . . .	243.560 »
11. vojaštvo in pripraga . . .	39.012 »
12. deželni dolgovi . . .	520.374 »
13. pokojnine . . .	14.162 »
14. razni stroški . . .	24.000 »

Od teh raznih stroškov odpade 20.000 K za podpore vsled ujm. To so potrebščine za leto 1903, ki znašajo, kakor rečeno, 3.348.696 K. Precej težavno je sedaj, določiti, komu prihajajo v korist posamezni ti izdatki. Deželna uprava stane n. pr. 178.699 K. Sedež te uprave je v Ljubljani, in vsi dež. uradniki stanujejo v Ljubljani. Vzlic temu pa bi bila očitna krivica, trditi, da služi izdatek 178.699 K zgolj v korist mest, ne pa v korist kmeta, če tudi vsaj dve tretjini posla deželne uprave zadevate kmečke okraje. A vzlic temu hočem ob roki omenjenih deželnih stroškov objektivno in brez pretiranosti pokazati, kako izgleda tisti

«knof», ki ga naš kmet dobiva leto za letom od svoje dežele, in pred vsem tisti knof, ki ga je dobil v letu 1903. od svoje dežele.

Od navedene potrebščine v skupnem znesku 3.348.696 K, ki spadajo na »kmečke« del dežele vsaj sledeče potrebščine.

1. Vsa potrebščina za deželno kulturo, odbivši za vodovod v Postojni proračunjeni znesek 10.486 K, torej v znesku 256.056 K;
2. od potrebščine za zdravstvo vsaj za plačo okrožnih zdravnikov proračunjeni znesek 65.016 K, dalje za celjenje koz proračunjeni znesek 10314 K, in za živnozdravnika proračunjeni znesek 5000 K; skupaj torej 80.330 K;
3. od potrebščine za bolnice in drugo dobrodelstvo vsaj dve tretjini, to je znesek 414.474 K;
4. od potrebščine za pouk in omiko vsa za ljudsko šolstvo proračunjena svota 1.088.418 K;
5. od skupne potrebščine za občila vsaj za deželne ceste proračunjeni znesek 100.000 K in vsa potrebščina za okrajne in druge ceste v znesku kron 50.500 torej znesek 150.500 K;
6. od potrebščine za deželne dolgovre vsaj potrebščina za deželni posojilni sklad v znesku 406.024 K.

Ta znesek se mora zategadelj tukaj upostaviti, ker je 4% deželno posojilo nastalo radi zemljiške odveze, ki je bila gotovo kmetiska zadev par excellence; 7. potrebščina za podpore vsled ujm v znesku 20.000 K.

Potrebščine kmetijskega ljudstva pogoltnjejo od skupne svote 3.348.696 K vsaj 2.415.802 K.

Da je ta obračun objektivni in brez dvogbe pretrezen izhaja iz tega, da se od deželne uprave, od javne varnosti, od vojaštva in priprave niti vinarja ni zaračunilo na korist kmetiskemu prebivalstvu, dasi nikomur ne bo de prišlo na misel, trditi da je deželni odbor, ali da so orožniki zgolj radi gospode, ali, kakor bi se dr. Šusteršič izrazil radi »škrijcev« na svetu! Isto tako še celo od stroškov za deželni zbor v proračunjenem znesku 36.964 K nisem niti beliča vpisal na breme kmetiskemu prebivalstvu, to pa zategadelj ne, ker sedanje delovanje kmetijskih deželnih poslancev res ni bilo beliča vredno!

Bodi si tako ali tako, gola in čista istina je, da potrosi dežela Kranjska za svojega kmeta na leto vsaj 2.415.802 K. (Viharno pritrdjevanje.)

Koliko plača kmet.

Da bode zadeva še bolj pojasnjena, treba nam je sedaj še preiskati, v kakem razmerju donata deželi dohodke kmet in pa takoimenovani dr. Šusteršičev škrijce.

Največji dohodek dežele je deželna doklada k direktnim državnim davkom. Davčni predpisi, na katerih je odmerjena letošnja 40% deželna doklada, znašajo: 1) za zemljiški davek 1.175.159 K; 2) za hišno razredni davek 306.873 K; 3) za hišno najemninski davek 770.000 K; 4) za splošno pridobnino 466.175 K; 5) za pridobnino javnih podjetij 697.203 K; 6) za rentnino 26.301 K; 7) za plačarino 3512 K. Skupni predpis direktnih davkov znaša torej 3.445.223 K.

Od navedenih vrst direktnih davkov plača kmetsko ljudstvo le zemljiški davek in hišno razredni davek, a ne vsega, ker je uvaževati to, da plačuje velik del zemljiškega davka veleposestvo in pa deloma tudi meščan. Z malimi izjemami plača vse ostale davke mestno prebivalstvo in oziroma industrija. Če hočejo biti naši katoliški klerikalci pravični, morajo sami priznati, da spada od navedenega davčnega predpisa na kmeta k večjemu 1.100.000 K, dočim zadeva ostanek 2.345.223 K druge sloje prebivalstva; v prvi vrsti naša mesta!

Ozrimo se sedaj še po drugih deželnih dohodkih, ki so proračunjeni za leto 1903. Tu nam je konstatirati sledeče:

1. Od doklad k državni užnitini od vina, vinskega in sadnega mošta, ter od mesa, ki so proračunjene na 339.202 K, plačuje mestno prebivalstvo najmanj dve tretjini, to je kron 226.122;

2. Od naklade na pivo, ki je proračunjena na 140.000 K, spada najmanj 100.000 kron na mestno prebivalstvo;

3. Državno osebno dohodnino plačujejo vsi drugi sloji prebivalstva, le klerikalni kmet je ne plačuje. Zategadelj opravičeno trdimo, da je državni prispevek 88.000 K plačan neposredno od mestnega prebivalstva, in ne od kmeta;

4. Državni davek od žganja se plačuje nekako enakomerno od kmetijskega stanu, kakor tudi od drugih slojev deželnega prebivalstva.

Zasluga, da dobiva dežela iz tega davka državni prispevek okroglih kron 800.000, pa gre kmetiskemu in mestnemu prebivalstvu le glede zneska 300.000 K. Ta znesek se sme tedaj deliti na polovico in spada na kmeta 150.000 K, na mesta pa vsaj tudi 150.000 K.

In sedaj napravimo bilanco: Kmet plača deželi morda kakih 800.000 K, izplača se pa zanj 2.415.802 K.

Ostali sloji prebivalstva, največ seveda mesta pa plačajo skupaj okroglo 1.500.000 K; dobe za to pa komaj 500.000 K, ako se stvari resno in temeljito pretehtajo!

Oprostite, da sem vas toliko časa mučil s suboparnimi številkami. Ali podučne so te številke, ker predvsem dokazujejo, da je bil naš kmet že dosedaj v deželni zbornici tako zastopan, da bolj zastopan ni mogel biti. Naš kmet je imel v deželni zbornici, odkar obstoji deželni zbor, gorko svoje gnezdo, in kdor obstrujira v ti zbornici, tepe našega kmeta s polenom po glavi, in deželni denar mu kraje iz žepa. (Viharno pritrdjevanje.) To je resnica v obstrukciji in družega nič! Na drugo stran pa kažejo številke, da so naša mesta, odkar imamo deželni zbor, kravavela za kmeta (Viharno pritrdjevanje) in da se je tako rekoč polovica vsega tistega, kar se je za kmeta napravilo, napravilo iz mestnih žuljev. (Tako je!) Če hujska sedaj dr. Šusteršič kmeta proti mestom, je to grda nevhvaležnost, grda ostudnost. (Res je!) Tudi to je resnica. Izhaja pa iz tega, da, kar se tiče kmeta, volilna reforma nikakor ni nujna zadeva, vsaj ne tako nujna, da bi se radi nje moralo razdreti resno delovanje deželnega zbora.

Naše zahteve.

Letos so imeli naši klerikalci najlepšo priliko dobiti volilno reformo. Samo roke jim je bilo treba stegniti. Pa je niso hoteli stegniti. Zamudili so svoj trenutek, nam pa so postale zopet proste roke. Eno je gotovo: izsiliti si ne damo volilne reforme, najmanj pa po prismojenih grožnjah dr. Šusteršiča (Živahno odobravanje) ali pa po surovem divjanju njegove prismojene duhovščine. Zapišejo naj si pod svojo mašno kapo, da volilna reforma potom nujnega predloga nikdar več ne pride pred deželni zbor Kranjski! (Burno odobravanje.) Če pa pride pred zbornico, prišla bode le pod pogojem, da se varuje in pomnoži vpliv naših mest, ki s svojimi žulji deželo vzdržujejo! (Viharno pritrdjevanje.)

Vsaj vemo, za kaj se bje sedanjí boj. Mesta se hočejo v ozadje potisniti, ona naj nimajo nikacega vpliva, in nikacega družega pomena, nego da dajejo za deželne in kmetijske potrebe potrebni denar! Z jedno besedo obglaviti se hočejo naša mesta, vse drugo pa se naj postavi na nivo tistega kmeta, ki niti do pet šteti ne zna, tako da bode nesebični dr. Šusteršič v bodoče še lažje graščine kupoval, in da bodeta kaplan in fajnošter v bodoče svojega kmetiča še uspešnejše pod prešo pokladala. Zato se gre, in za drugega nič. Zategadelj naj ostanejo tudi naši učitelji tisti helotje, kakor so bili dosedaj, in po dr. Šusteršičevem receptu naj se jim plača poviša iz tistih naklad, ki naj se nalože na davke, katehrih ni! Mi pa pravimo, prej nikake volilne reforme, dokler se ne vrede učiteljske plače, (pritrdjevanje) potem pa le pod pogojem, da se mestom da vse tisto, kar jim gre vsled

toga, da za deželo največ plačujejo. S tem končam! (Viharno odobravanje in dolgotrajno ploskanje.)

***

II.

Govor posl. Plantana.

Velecenjeni gospodje volilci!

Potekli sta dve leti odkar sem imel čast, zadnjič vam o svojem delovanju v državnem zboru poročati.

Takrat imel sem priliko o delovanju državnega zbora in o svojem delovanju kot državni poslanec govoriti in upal sem, da mi bode vsako leto prilika dana tudi v bodoče istotako poročati in račun dati.

Obstrukcija v drž. zboru.

Toda motil sem se kakor tudi mnogo drugih ljudi; kajti težko je o delovanju državnega zbora govoriti in še težje o delovanju posamičnih poslancev, ker pravega, rednega in uspešnega delovanja v zadnjih dveh letih v državnem zboru sploh več ni bilo.

Dve leti že mečejo razburkani valovi politične podivjanosti državno ladjo semtertja, kajti krmilar iste, ministrski predsednik dr. pl. Körber, izgubil je iz svojih rok krmilo in ni mu toraj možno ladje po svoji volji voditi in je v luko miru in sprave srečno dovesti. Jaz sem v svojem poročilu dne 3. oktobra leta 1901 pred vami svoje prepričanje izrekel, da se Körberjeva vlada ne more dolgo držati, če boče samo narodnogospodarska vprašanja razpravljati in se vsakemu narodnopolitičnemu državnopravnemu vprašanju skrbno izogibati.

Tega prepričanja sem tudi še danes, kajti skušnje zadnjih dveh let dale so mi povsem prav in jaz mislim, da ga ni objektivno mislečega politika, ki bi ne hotel priznati, da je ministrski predsednik s svojo latinščino pri kraju, ali z drugimi besedami, da je danes tam in prav nič dlje, kakor pri otvoritvi državnoborskega zasedanja meseca januarja l. 1901. (Pritrdjevanje.)

Prvo leto je zbornica vsaj nekaj vevležnih zakonskih predlog rešila in se dala voditi od Körberjeve z milijoni napolnjene roke.

Zlasti zadnji mesec takratnega zasedanja sklepali so se zakoni s neverjetno naglostjo in končno smo se dne 18. junija l. 1901 z nekim notranjim zadovoljstvom in z veseljem pogledom v bodočnost razšli.

Vendar se je dalo že takrat sklepati, da ministrski predsednik še nikakor ni dokazal svoje državniške sposobnosti za rešitev tostranske državne polovice iz one zagate, v kojoj jo je nemška obstrukcija pritrala.

Gospodu Körberju se je bilo pač posrečilo nasprotujoče si stranke v drž. zboru v toliko začasno pomiriti, da jim je okroglih 100 milijonov v nikdar polne žepa nasipati mogel.

Nikakor pa si ni izposloval jamstva, da bodoče stranke tudi potem še njegovemu klicu sledile, ko ne bode imel več milijonov na razpolago.

Körberjeve grožnje.

In tako je tudi prišlo. Načelnik vlade, ki je prvo leto najmilejše melodije izvajal svojimi mirovni piščalki, kojega besede so se takorekoč cedile medu, postal je že koncem leta 1901 nervozen in osoren in ko vsi njegovi poveljniški kliči in opomini niso imeli zaželenega uspeha in se mu državni zbor ni hotel pokoriti, razsrdil se je dne 9. decembra l. 1901 in grozil je ne samo z razpustom državnega zbora, temveč naravnost z ustavno krizo!

Jaz sem kmalu potem, dne 18. decembra l. 1901 povodom razprave o predlogu za zvišanje plač avskultantov in pravnih praktikantov prišel do besede ter sem dal svojemu začudenju duška, da se ni nikdo neposredno za Körberjem k besedi oglašil in mu na njegovo nečuvno žuganje primerno odgovoril.

Naglašal sem pa, da je naš državni zbor v agoniji, in da nič več ne čuti, če mu ministrski predsednik kako breo v bodisi kakršnikoli obliki nakloni.

Povedal sem pa tudi, da mi Slovenci v tem državnem zboru nismo družega bili, nego pastorki in da ne bomo za njim nobene solze jokali.

Dalje v prilogi.

In ko sem mu zaklical, da naj v miru počiva requiescat in pace, pristavil je Hrvat Biankini še: Amen. — (Odobranje.)

In zakaj je bil prvo leto tako ljubeznivi ministrski predsednik početkom zimskega zasedanja tako nervozen postal?

Samo radi tega, ker je začel spoznavati, da se mu državni zbor več ne pokori in da ne deluje z isto hitrostjo kakor si jo je on za cilj stavil.

Uvidevati je začel, da so izginili milijoni, ki jih je v prvem času svoje vlade radodarno delil, iz njegovih rok, in da so razne stranke na vsa bogata darila pozabile in da se za pravilno delovanje v državnem zboru prav nič ne brigajo.

Pa tudi grožnje gospoda Körberja niso imele zaželjenega uspeha. Državni zbor je delal navidezno in silno počasno, kakor star mlin; čulo se je ropotanje koles, ali bilo je le malo moke, kajti Körber ni imel žita.

Res je ministrskemu predsedniku se posrečilo, izposlovati si leta 1902 parlamentarnim potom budget, toda le z velikim trudom in žrtvami.

Vlada in Čehi.

Tekom leta 1902 so se pa razmere med vlado in zbornico, zlasti med vlado in Čehi znatno na slabše zasukale in ko smo se po osemmesečnem zasedanju dne 18. junija 1902 razšli, ni se ministrski predsednik več svoje sreče mogel tako veseliti kakor prvo leto, kajti Čehi so grozili z najhujšim odporom. Zbral se je zatem državni zbor zopet na jesen dne 16. okt. 1902 in deloval do 24. junija 1903. Sej je bilo od početka zasedanja do konca junija 1903 skupaj 237.

Razmere v parlamentu postajale so od dne do dne bolj negotove, zamotane in bolj neznosne.

O rednem delovanju ni bilo ne duha ne sluha, kajti na razpravo prišli so edino le taki predlogi, koje je slučajna večina pripustila. Prišlo je tako daleč, da niti vlada niti stranke niso vedele, o čem se bode jutri razpravljalo.

Čehi in Nemci tekmovali so z nujnimi predlogi in tako je postalo v zadnjem letu pravilo, da se niso zakoni v rednem razpravljanju sklepali, temveč da so le kot nujni predlogi na dnevni red se stavili in le nujnim potom reševali.

Za vsako tako rešitev bilo je pa treba mnogo mešetarenja s posamnimi strankami, kajti brez dovoljenja ene ali druge obstrukcionistične stranke ni bilo možno misliti na razpravo v državnem zboru. Skušalo se je poslovni red spremeniti, toda ves trud je bil zaman, kajti razne stranke niso temu poskusu pritrditi hotele.

Do prve točke dnevnega reda, to je do proračunske pa ni prišlo in pel je zopet § 14.

In ko smo končali letos meseca junija zasedanje, ni bilo nobenega ugovora od strani predsedstva ali ministrskega predsednika in veseli smo bili, da smo rešeni bili mučnih prizorov in brezuspešnega posedanja v državnem zboru, kajti razmere v istem so naravnost neznosne in sramota za parlament. Razšli smo se kakor po kakem pogrebu tiho vsak na drugo stran.

Kakor je državni zbor živel, tako je tudi končal!

Človeku, ki je vaje dela, preseda tako brezuspešno prisostvovanje v državnem zboru in želel bi, da se ni nikdar posvetil politiki.

Princip večine.

Nastane vprašanje, zakaj so zavlada v parlamentu take zmešnjave, da se niti vlada, niti stranke več ne spoznajo in ne vedo, kaj prinese jutrajnji dan.

Vse neprilike in zmešnjave, v katere je ne samo državni zbor, temveč cela država zabredla, nastale so, ker se je princip večine zatajil in ubil, ker se je vlada nemški obstrukciji podvrgla in je vsako parlamentarno večino onemogočila, ker ne pomiri Čehov. (Odobranje.)

Ministrski predsednik hoče brez stalne večine vladati in išče vsak dan drugih zaveznikov. Tako politika je nezdrava in ne more do cilja peljati.

Körber je opetovano naglašal, da hoče voditelj biti bolnemu, toda okrevajočemu državnemu zboru in izkazalo se je že davno, da je na to ponosno izjavo že popolnoma pozabil in da že dolgo on parlamenta več ne vodi, temveč da le njega vodi nemške stranke in zlasti nemška ljudska stranka pod poveljstvom zvitega dr. Derschatta! (Žalostno!)

Predsedniku Körberju godi se približno tako, kakor onemu policaju, ki je tatu zasačil in vpil, da ga že ima; toda na vprašanje, zakaj ga ne privede v urad, je moral priznati, da ga ne more, ker ga tat ne izpusti. (Pritrjevanje.)

Tudi Körber je lovil nemško ljudsko stranko in njej sorodne ostale nemške stranke toliko časa, da so ga vjele in da ga več ne izpuste iz svojih mrež.

Dr. pl. Körber je sicer iz previdnosti opetovano naglašal, da stoji njegova vlada nad strankami, ali kdo naj mu danes še to verjame? (Tako je!)

Do lanskega leta smo mu res še zaupali in ga tudi podpirali, kajti mi napredni poslanci smo prijatelji realne politike in želimo, da tudi kaj za svoje volilne okraje, za svoj narod in za svoje volilce dosežemo. (Živahno odobranje.)

Nespametno bi ravnali, če bi naše klerikalne poslance pod Šustersičevim poveljem hoteli posnemati, in če bi hoteli takoj izpočetka v opozicijo a tout prix prestopiti. (Pritrjevanje.)

Kaj je ta opozicija našim klerikalcem donesla? Nič; kajti stranka je preneznatna, da bi mogla vlado do takih koncesij prisiliti in tudi ni znala prave prilike izkoristiti.

Resnica teh besedi sledi že iz samega dejstva, da niti vse češke stranke Körberja od čisto napačnega političnega stališča niti za las premakniti niso mogle in menim, da se naši klerikalci nikakor ne morejo z brati Čehi glede politične sposobnosti, energije in skusenosti meriti.

Nemška nadvlada.

In kakšno politično stališče je dr. Körber v novejši dobi napram Čehom in ostalim Slovanom zavzel? Proglasil je za princip:

„Brez privoljenja gospodov Nemcev nobene, še tako neznatne koncesije Čehom in drugim slovanskim narodom!“ (Ogorčenje.)

Če je to zadnja beseda političnega evangelija dr. Körberja, potem napravimo križ čezenj in ne pričakujmo nič dobrega več iz njegovih rok.

V teh besedah zrcali se pravo politično prepričanje Körberja, namreč, da ima edinole „Herrenvolk“ nemški pravico določevati usodo Slovanov v Avstriji in da le ta oholi narod sodi, v koliko da veljajo državni osnovni zakoni tudi napram avstrijskim Slovanom.

Nemci so se polastili Körberja in on mora, če si hoče ministrski fotelj za nekaj časa še rešiti, politično tlako Nemcem delati hoté ali nehoté.

Za rešitev najvažnejšega političnega vprašanja, to je sprave s Čehi, ne stori pa nobenega koraka. Naravno je, da Čehi neizprosno vlado pobijajo in ne dopuste rednega dela, dokler se ne odstrani storjena jim velika krivica.

Koncem letošnjega poletnega zasedanja čutile so velike nemške stranke v državnem zboru tudi še potrebo, nastopiti nasproti ministrskemu predsedniku nekako bolj odločno in z večjim ugledom. V to svrhu so se zedinile: nemška ljudska stranka, nemška napredna stranka, ustavovorni veleposestniki in — krščansko-socialna stranka ter so sklenile, da se v vsih vprašanjih, tikajočih se narodnostnih interesov nemškega naroda mora jednotno postopati.

Vsakdo si lahko sam tolmači, kaj da pomeni tako jednotno postopanje v narodnostnih vprašanjih pri Nemcih. To pomenja zatiranje in pobijanje vseh narodnostnih zahtev slovanskih narodov.

In ta nova nemška zveza predstavlja se je takoj ministrskemu predsedniku in mu razumeti dala, da mu je na razpolago, če ji bode storil, kar ona želi.

Ne vemo še, bode li ta zveza kaj več veljala, kakor mirno v gospodu zaspala nemška „Gemeinbürgschaft“; vsekako pa kaže njeno načelnitvo: dr. Derschatta, dr. Groß, Baernreither in — dr. Luenger, da hočejo resno v politične boje posegati in treba bode velike opreznosti.

Prav umevno je, da bode ta združitve dala povoda, da se tudi slovanske stranke v skupno obrambo v narodnostnih vprašanjih zbero in tako uspešno paralizirajo nastop Nemcev. (Odobranje.)

Le na tak način se je mogoče ubraniti prevlade Nemcev, ki so v zadnjem času začeli z vso brezobzirnostjo nastopati proti Slovanom in zlasti proti Slovencem. (Pritrjevanje.)

Krivica na Koroškem.

In tukaj pridem do našega tuznega Korotana. Vesti in dejstva, koje smo v zadnjem času izvedeli iz Koroške, potrjujejo nas v prepričanju, da je Körber popolnoma v oblasti Nemcev in zlasti predsednika Gleispacha, če tudi to vedno zanika. To kar se dandanes na Koroškem napram slovanskim strankam od strani sodišč godi, je taka nečloveška in brutalna krivica, (Viharno pritrdjevanje.) da mi manjka pravega izraza za isto. Prišli smo tako daleč, da se vsled tajnih ukazov višjih oblastev sploh slovenska beseda pri sodnihjeh več ne dopušča (Veliko ogorčenje) in to celo ondu ne, kjer se je že leta in leta v slovenskem jeziku razpravljalo. Zastopnikom se beseda odvzema, isti se disciplinirajo in strankam se žuga, da se jim bode uradoma drug zastopnik postavil, ki bode moral nemški govoriti.

Vse to godi se pod pokroviteljstvom vodje justičnega ministrstva in ministrskega predsednika dr. Körberja, ki hoče biti pravičen vsem narodom in hoče ščititi zakon nasproti vsakemu kršenju. (Splošno ogorčenje.)

On sam kot najvišji čuvár zakona pripušča, da mu podrejeni organi kršijo na najbrezobzirnejši način zakonito zajamčene pravice slovanskega naroda na Koroškem.

Krivda Körberjeva je ista, bodisi, da je sam izdal tajne ukaze, da se ima pregnati slovenska beseda iz koroških sodnih dvoran, bodisi, da on le mirno take protizakonitosti trpi in jih takoj z vso odločnostjo ne odpravi.

Ker se gospodu ministrskemu predsedniku ni izljubilo na vprašanje oziroma brzojavno prošnjo shoda slovenskih odvjetnikov za nujno odpomoč sploh odgovoriti, bomo našli sredstva v državnem zboru v to svrhu in zahtevali ne samo odgovora temveč tudi takojšnje odprave gori opisanih v nebo kriččih najnovejših krivic in krvavih žalitev slovanskega naroda živečega na Koroškem. (Dobro.) Zavzeli se bomo za svoje krvne brate v Korotanu in pred vsem svetom razkriti hočemo, kako nad strankami stoječi ministrski predsednik brezpravnost Slovencev prakticira. Pa imamo še drugih dokazov, da je Körberjeva vlada nam Slovincem naravnost sovražna in tu omenjam le kratko imenovanja justičnih uradnikov in notarjev na Štajerskem in Koroškem in imenovanja profesorjev na Kranjskem.

Navzlic vsem pritožbam imenujejo se ali pristni Nemci, ki sploh nimajo jezikovne usposobljenosti, ali pa taki, ki komaj za silo par besedi govoriti znajo, uikakor pa v slovenskem jeziku uradovati ali poučevati ne znajo. Domači, izvrstno, kvalificirani prosilci se pa brez vsacega vzroka odklanjajo in zavračajo v očividno korist Nemcem. (Škandal.)

Tako ne sme in ne more iti dalje in združili se bomo z drugimi Slovani na odločen odpor proti temu kriččemu zistemu in dokazati hočemo vladi, da je tudi naše potrpežljivosti enkrat konec.

Težki časi.

Iz teh dejstev razvidite, č. g. volilci, da so nastopili za nas Slovence zopet tako resni časi, kakor jih ni bilo pričakovati, kajti danes nam vlada jemlje še to, kar si

smo tekom zadnjih 30 let težko priborili in kar smo že leta mirno uživali.

Vlada nam torej našo nekaljeno in večletno mirno posest krši, akopram vedno zatrjuje, da ne dopušča nobene spremembe politične posesti.

Take so razmere v katerih živimo.

To se bode le tedaj spremenilo, če pride na mesto dr. Körberja državnik, ki bode imel dovolj poguma in dovolj državniške spretnosti, lotiti se rešitve jezikovne vprašanja in poravnave s Čehi, če v to privolijo Nemci ali ne. — Jezikovno vprašanje se mora najprej rešiti, potem je šele na izboljšanje razmer v parlamentu in na redno delovanje misliti.

Dokler se pa to ne zgodi, je vsa modrost ministrskega predsednika brezuspešna, kajti dokler obstoji krivica nasproti Čehom in ostalim Slovanom, ne povrnejo se mirni časi v državni zbor in boljše je, da se čim preje vsi nadaljni poskusi po sedanjih receptih ministrskega predsednika enkrat za vselej opuste in da se državni zbor razpusti. (Burno pritrdjevanje.)

Umevno je pa tudi, da nesrečne komplikacije na Ogrskem sila neugodno uplivajo na naš parlament in da se bliža čas, ko se bo treba odločiti za razdružitve z onostransko državno polovico, če se hočemo izogniti še večji škodi in odvisnosti od gospodov Madžarjev.

Osebnost delovanja poslanca Plantana.

Kar se tiče mojega osebnega delovanja, ne morem vam veliko povedati, kajti parlamentarne razmere so take, da posamni poslanci ne morejo odločevati, temveč da le večje stranke in sicer tudi te v raznih zvezah odločujejo.

Ker ni rednega delovanja v parlamentu in ker je ondu obstrukcija v permanenci, ima posameznik tudi le malo prilike posegati v debato obstrukcionistov.

Jaz sem govoril zoper nujnost predloga o krošnjarskem zakonu, in stavlil več resolucij in spreminjalnih predlogov k istemu, prijel potem za besedo v prilog slovenski univerzi v Ljubljani, dalje za izboljšanje plač avskultantov in pravnih praktikantov in konečno sem protestoval zoper žalitve slovanskih vsučiliščnikov po poslancu Bergerju.

Glasoval sem lani za budgetni predlog, kajti isti je vseboval tudi postavko za celjske slovenske paralelke in bati se je bilo, da padejo s proračunom tudi paralelke.

Ko se je glasovalo o brambovski predlogi, smo se mi napredni poslanci v držali glasovanja, ker nismo dobili konkretnih obljub od ministrskega predsednika, katere smo v prilog slovenskemu narodu in svojim volilcem zahtevali.

Vložil sem tudi nekaj interpelacij. Končno se pristavljam, da sem izvršil precej obsežni referat o protestu zoper volitev dr. Bernattija in dr. Pommerja. Prvi referat bil je zaradi obsežnosti tiskan.

Dosegel sem, da se je prvi obrok za priključitev gorjanske ceste proti Metliki vstavil v letošnji proračun s 46.000 K in dosegel, da se je od prispevka, ki ga je mestna občina Rudolfova za gradbo mostu čez Krko zavezala se plačati, o d p i s a l a v s o t a 10.000 K (Živahno odobranje.) in upanje imam, da se bo tudi še ostalek odpisal. Prošnjo sem meseca februarja t. l. ministrskemu predsedniku samem izročil ter jo najtopleje priporočil. (Živahno odobranje.)

Tudi sicer sem pri vsaki priliki na pristojnih mestih zastopal z vso unemo in odločnostjo interese Novega mesta in drugih dolenskih mest in posamnih meščanov, ki so se do mene v raznih zadevah obračali. Kar je bilo mogoče, sem vselej rad storil in dosegel sem tudi dokaj uspehov. Tako bodem tudi v bodoče deloval.

Kaj nas v novem zasedanju čaka, tega ne vemo; pač pa vemo, da bomo vsi storili svojo dolžnost v polni meri

in da ostanemo na onem stališču, koje smo zavzeli kot narodno-napredni kandidatje za državni zbor. S tem naj zaključim svoje poročilo. (Burno odobranje in ploskanje.)

Položaj na Ogrskem.

Ko se je pred meseci prvič imenoval grof Tisza kot bodoči ogrski ministrski predsednik, so madžarski listi pisali v najostrejšem tonu proti njegovi osebi in naglašali, da se morajo proti njemu v slučaju imenovanja dvigniti vsi pravi madžarski rodoljubi, zakaj Tisza je baje dunajskemu dvoru obljubil, z železno roko vdušiti gibanje glede armadnega vprašanja. Zato se je obče pričakovalo, da bo imenovanje grofa Tisze za ministrskega predsednika izzvalo v madžarskih političnih krogih hud odpor. Toda kar se je pričakovalo, se ni zgodilo! Nasprotno, grof Tisza je cela ogrska javnost pozdravila kot rešitelja iz opasne situacije in celo neodvisna stranka ga je sprejela z neko prijazno reservo. To je vzbudilo splošno začudenje, zakaj nadejalo se je, da bo imenovanje moža »z železno roko« izzvalo v opozicijskih krogih najhujši odpor. Po mnenju dobro poučenih politikov je grof Tisza »prijazno reservo« neodvisne stranke kupil z zakulisnimi koncesijami. To je prav mogoče! Predsednik neodvisne stranke, Fran Kossuth, je priobčil v svojem glasilu članek, v katerem ostro obsoja obstrukcijo, kar je vrlo pomenljivo in kaže, da se je grofu Tiszi najbrže posrečilo si pridobiti blagohotnost in naklonjenost opozicijskega voditelja Kossutha. Za kakšno ceno, se sedaj še ne ve! Naglašam se samo, da bo neodvisna stranka v najkrajšem času formulirala svoje zahteve in jih predložila ministrskemu predsedniku v uvaževanje. Ako bo grof Tisza napram tem postulatoma zavzel prijazno stališče — to je baje zagotovljeno — bo neodvisna stranka na celi črti položila obstrukcijsko orožje in krenila na pot krotke in pohlevne opozicije.

Bolgarija in Srbija

sta najbolj obrekovani deželi na Balkanu. Nemški spletkarji si dan na dan izmišljajo nove krize in zarote; enkrat pišejo nemški listi, da so nastale nove zarote proti srbskemu kralju, dasi se vozi kralj sam med ljudstvom okoli, ki ga povsod pristrčno pozdravlja. Drugič zopet pišejo, da se kralj odpove prestolu, ali da se je osnovala zarota po celi Bolgariji in Srbiji, ki prežene kneza Ferdinanda ter združi Srbijo in Bolgarijo pod enim vladarjem. In četudi morajo take laži zopet in zopet preklicavati, jih vendar ne mine slast obrekovati slovanski državi na Balkanu iz nevoščljivosti, ker se uspešno brani nemškega vpliva.

Ko je te dni dospel na Dunaj novi srbski poslanik, bivši ministrski predsednik in minister zunanjih zadev, profesor dr. Mijo Vukić, je zopet poučil nemško časnikaštvo, da si zastoj dela upe na propad Srbije. In dr. Vukić je tako resen učenjak in politik, da niti nemški šovinisti ne upajo dvomiti nad resničnostjo njegovih besed. Sprejel je namreč urednika „N. Fr. Presse“ ter mu rekel med drugim: „Upam, da se bližamo boljši bodočnosti. Dobra volja za mir in delo je pri vseh faktorjih, ki pridejo v poštev. Obe radikalni stranki sta se združili iz notranje potrebe. Nimamo druge stranke v deželi, ki bi mogla s svojo večino vladati. Kralj ima trdni namen, postopati strogo ustavno, in zato so se zbrali okoli njega radikaleci obeh barv, da mu zagotovijo večino. Dela je mnogo. Najprej se mora zagotoviti politična in finančna stalnost. Glavna napaka Obrenovičev je bila, da so vedno mislili na prevrat. Uganjali so mefistofelično politiko, danes zidali, jutri podirali. Vsled tega je trpela dežela v političnem ugledu, v gospodarskem razvoju in v finančnem položaju.“

Vukić je mnenja, da pri sedanjih dobri volji kralja in poklicanih faktor-

cv se lahko napravi v Srbiji v štirih letih ravnotežje. Glede vesti o nameravanem odstopu kralja Petra v prilogi svojemu 16letnemu sinu je rekel Vučić, da so vse take vesti popolnoma izmišljene, ker kralj Peter želi in pripravljati svojemu otroku le dobro, a če bi se sedaj prestolu odpovedal, ustvaril bi tak položaj, kakršnega je zakrivil Milan, ko se je na ljubo sinu Aleksandru prestolu odpovedal. Sicer je res, da bi posamezni nezadovoljenci, ki so se pri prejšnji vladi obogatili, radi podkopavali novo vladarstvo; toda v Srbiji nihče ne želi od najbogatejšega podjetnika do revnega kmeta ničesar bolj kot mir, red in zakonitost.

Glede balkanskega vprašanja je izjavil Vučić, da dvomi, če se bodo posrečile reforme. Položaj v Makedoniji je res nevzdržljiv. Dežela je vsled slabega gospodarstva in ropanja izžeta, ljudstvo je brez kruha. Ako se do spomladi ne napravi red, bo ljudstvo vsled obupa zgrabilo za orožje. Srbija ostane tiha opazovalka, dokler ne pridejo v nevarnost njeni interesi v Stari Srbiji.

Politične vesti.

— Državni zbor ima danes prvo sejo. Predložijo se mu sledeče predloge: proračun za leto 1904. in šestmesečni budgetni vizorij, zakon, s katerim se vlado podeli oblast, da sklene začasno trgovsko pogodbo z Italijo in z Mehiko, novi zakon o vojaških taksah, predloge o zgradbi lokalnih železnice in končno zakon o ureditvi sladkornega prometa z Ogrsko.

— Za reformo hišnega davka zboruje na Dunaju posebna komisija. Sekojški načelnik Meyer je v imenu vlade priznal, da je sedanji hišnorazredni davek zastarela stvar.

— Direktni davki v Avstriji so znašali lani 198.756.652 K, tedaj za 4.343.668 K več kot l. 1902. Skupna carina je dala leta 1903. 81 stega preostanka 87.536.639 K ali za 1.369.393 K več kot leta 1902.

— Novih topov si naroči avstrijska vojna uprava v teku štirih let 3000. Razun že zahtevane smalenkosti 38 milijonov kron se v ta namen kredit le neznatno zviša.

— Načelnik bosansko-hercegovinske vlade in poveljnik 15. voja postane baje namesto odstopivšega barona Appela sedanji poveljnik 7. voja flem. Ludovik Schweizer vitez Bayersheim.

— Bolgarsko sobranje je otvoril knez Ferdinand s prestolnim govorom, v katerem izrekla veselje, da je ljudstvo pri volitvah spoznalo resno položaja ter se zedinilo za vladne kandidate. Nadalje je povedal, da so se morali z ozirom na resne čase napraviti izvanredni izdatki za armado. Obljubil je, da si bo vlada prizadevala na vso moč, ohraniti dobre odnose napram Rusiji, veliki osvoboditeljici Bolgarije in napram drugim veselim ter sosednjim državam. V belgrajskih vladnih krogih so baje nezadovoljni, ker ni prestolni govor direktno omenjal Srbije, dasi je srbski prestolni govor povdarjal skupno delovanje Srbije in Bolgarije.

— Boris Sarafov v Sofiji V soboto je došel v Sofijo vodja macedonskih ustašev, Boris Sarafov, in je bil z velikanskim navdušenjem sprejet. Na kolodvoru ga je čakala nešteta množica, ki ga je burno pozdravljala in ga kar obisjala z lorovjimi vencami in s cveticami. Vlada se je na vse načine trudila, da bi preprečila slovesen sprejem, toda ni se ji posrečilo. O svojih načrtih ni hotel ničesar določnega povedati, iz česar se sklepa, da se v Makedoniji pripravljajo važni dogodki.

— Nemški cesar se pride v kratkem zdraviti na južno Tirolsko ali pa na Gardsko jezero. Med pota obišče bavarskega vladarja.

— Vstaja v San Domingu Ljudstvo je izklicalo Yimenesa za predsednika republike. Dosedanji predsednik Gil se skriva v nemškem konzulatu. Dne 12. t. m. se je glavno mesto vedno bombardiralo, ne da bi bilo mesto posebno trpelo. Ameriška vojna ladija je priplula, red mesto.

Dnevne vesti.

V Ljubljani, 17. novembra.

— **Klerikalni shodi.** V nedeljo so klerikalci priredili pet shodov, o katerih poročajo silno bahato, ki pa so bili v resnici jako klavni. Tudi to pot se klerikalci svojih shodov niso upali naznaniti. V tem, ko naznanja naša stranka vsak shod, prireajo klerikalci svoje shode po farovskih vezah popolnoma skrivaj. Klerikalci se pač ljudstva boje! V škofiji Liki je v nedeljo pridigoval dr. Šusteršič. „Slovenec“ pravi o tem shodu: „Govorilo je staroslavno mesto Škofja Loka z okolice.“ V resnici pa na tem shodu ni bilo nič mestjanov, nego sami kmetje, katere so prignali duhovniki. Celo iz Sele so jih prignali, ker jih v loški okolici ne morejo več dosti dobiti. Navzočih je bilo kacij 15 duhovnikov. Med temi je bil najglasnejši kaplan Zaplotnik, ki je edini delal medklice. Kmetje se se popolnoma mirno zadržali, po shodu pa so v gostilnah silno zabavljali na Šusteršiča. To pa radi tega, ker je Šusteršič na shodu govoril o učiteljski doslovno rekel: „Kadar bodo liberalni učitelji prirejali protestne shode, naj si svoje kosti natanjko numerirajo, sicer bo v deželi še večje pomanjkanje učiteljsstva.“ Celo klerikalni kmetje so bili do skrajnosti ogorčeni, da je načelnik farške stranke, zaupnik in desna roka ljubljanskega škofa pozvil na uboj liberalnih učiteljev. „Kam pa pridemo, se bomo začeli pobijati?“ so vpraševali klerikalni kmetje in dostavljali „kaj pa bo, če bodo liberalci rekli, naj si farji puste kosti numerirati.“ Sicer pa se bomo o tem Šusteršičevem pozivanju na uboj učiteljev že še drugod pomenili tako, da bodo farji kar poskakovali. V St. Lovrencu je imel dolgočasni Nace Žitnik shod. Ljudje so hoteli shod kar razbiti in poginati Žitnika v beg, a svarilo se jih je, ker bi v takem slučaju lahko kdo prišel v nesrečo, posebno ker farške priče tako rade po krivem prisegajo. Nekoliko pa se je Nacetu že posvetilo. V Sori je klobasal dr. Lampe, v Slavini dr. Krek, v Dobropoljah pa je konsumar in agent škofove zavarovalnice Muštar izrekel konsumarju Jakliču svoje neomejeno zapanje, Jaklič je bil tako ginjen, da bi se mu skoraj — peč podrla. Druga nesreča se ni zgodila.

— **Škof in svobodna volitev.** Obča volilna pravica in svobodna volitev, ljudstvu pravico! vpijejo klerikalci na vseh konicah in krajih. In kako razumevajo to občo, svobodno volitev? Ž njimi voliti brezpogojno, to je tista svoboda, o kateri besedičijo. Zato imamo najlepši dokaz pri pokrovitelju klerikalne stranke, pri škofu samem. On ne pozna nobene svobode in gorje njemu podrejenim osebam, posebno duhovnikom, če se upajo zahtevati zase toliko svobode, kakor jo ima zadnji hlapec. Še bo bralecem „Slov. Naroda“ v spominu, kako je za deželnozborske volitve pred dvema letoma škof zapretel v pisnu nekemu duhovniku, ker ta ni imel namena voliti klerikalne kandidate. Žugal mu je s suspendiranjem, ako od svoje namere ne odstopi. Znano je, da je boj, ki ga bijejo stranke v občinah po deželi, več ali manj gospodarskega značaja. O kaki ekstremnosti glede politične barve, ne more biti govora. In če ima v tej ali oni občini recimo naša stranka bolj pametne gospodarske težnje in uresničenje teh teženj zavisi od zmage liberalne ali klerikalne večine, kakor se že imenuje, in da se ondotni duhovnik nekako mirno zadržati ne vleče ne na desno, ne na levo, tedaj je ogenj v strehi. Redki, ko bele vrane, so taki duhovniki, vendar se še dobe. No in škof? Dotični župnik, ali kar si bodi, dobi takoj ukor ali še kaj hujšega. Če je voljen v odbor od naše stranke, mora na škofov ukaz odložiti odborništvo; on ne sme sodelovati pri res važnih gospodarskih vprašanjih. Tak župnik ima navadno na strani kakega mladega

kaplana, da ga kontroluje in vsak korak in besedo, ki jo izgovori župnik v prid naši stranki naznani škofu. Res, nobene prostosti nimajo taki duhovniki. Na škofovo povelje se morajo umakniti iz njih župnij. In zakaj vse to. Ne odobravajo škofove politike in dosti je. In ti ljudje vpijejo po obči, svobodni volilni pravici? Kako morete to zahtevati, ko jo sami, oziroma škof na najeklatantnejši način teptate. Škof naj pusti najprvo svojim ljudem proste roke in potem naj šele zahteva to svobodo za druge. Ko zopet pride ta točka v dež. zboru na dnevni red, se lahko brez ovinkov pove take slučaj, ki so se res zgodili in najjasneje osvetljujejo klerikalne naklepe. Seve, zabito, nevedno ljudstvo, to bomo že še zdaj lahko vodili za nos in deželni denarci so naši, četudi jih plačajo dvakrat toliko liberalci, si mislijo klerikalci. Škof naj da prvi najlepši izgled in naj vsakemu pusti po svoji volji izvrševati državljanske dolžnosti. Dokler se pa to ne zgodi, pa vemo, da klerikalcem ni za drugega, ko za večino in da nevedno ljudstvo le farbajo in nič drugega ko — farbajo.

— **Klerikalno narodnjaštvo.** Iz Kamnika se nam piše: Napredna stranka je mnogokrat že izjavila, da je vsikdar pripravljena za narodno delo skupaj s klerikalci, a ti, ki se vedno s svojim narodnjaštvom bahajo, to skupno narodno delovanje dosledno odklanjajo, kar je najboljši dokaz puhoosti njihovega narodnega čutenja. Pri nas se je ravnekar dogel slučaj, ki je vrhunec klerikalne nesramne nestrpnosti. Za družbo sv. Cirila in Metoda, ki vedno toži o slabih dohodkih, priredite združeni podružnici — moška in ženska — v kamniški narodni čitalnici začetkom grudna gledališko predstavo. Glavno ulogo igre „Materin blagoslov“ je prevzel g. Rudolf Nifergal, trgovski sotrudi in v trgovini Karla Kumra in Franceta Šubeljna. Ta dva mu prvotno nista prepovedala sodelovanja pri igri, a končno sta si — gotovo ne brez vednosti dekana Lavrenčiča — stvar premislila in odpovedala gosp. Rudolfu Nifergalu službo za slučaj njegovega sodelovanja pri omenjeni gledališki predstavi. Gosp. Nifergal, ki je bil že poprej svoje sotrudištvo z moško besedo obljubil, ostal je moč beseda in odpoved službe sprejel, da se predstava v prid družbe sv. Cirila in Metoda ne onemogoči. Vsa čast njemu in to njegovo moško postopanje bo zanj najboljše priporočilo pri narodno-naprednih trgovcih. Klerikalna nestrpnost pa se je zopet pokazala v grdi svoji nagoti. Za slabo plačo tirjajo ti narodnjaki dvomljive vrednosti duševno robstvo od svojih uslužbenec, kar jih pa ne zavira, da pri vsaki prilike kričijo, da imajo narodnost le oni v zakupu. Končno budi omenjeno, da sta tukajšnji podružnici družbe sv. Cirila in Metoda že več veselice priredili v Fišerjevem hotelu, ki od svojega obstanka ni v liberalnih rokah, kar pa pristaše narodno-napredne stranke ni odvrčalo od udeležbe in izdatnih žrtve takó, da so te veselice donesele imenovani družbi prav lepih dohodkov. Klerikalna grdobija je tem večja, ker je gospod Rudolf Nifergal vedno podpiral svojo mater, revno vdovo s tremi še nepreskrbljenimi otroki. Besede Kristusa: »Kdor ni z mano je zoper mene«, razumevajo klerikalci takó, da ubiti je vsakega, ki ni z njimi.

— **„Pamet in vera“.** Da ni „družba“ ali bolje povedano — bratovščina sv. Mohorja“ že dolgo nič družega, kakor slepo orodje v rokah klerikalizma, in da je izgrešila že davno svoj prvotni namen, med prostim narodom širiti prosveto, je obče znana in priznana stvar. V zadnjih letih pa so padli njeni književni proizvodi na nivo kakšnih „cajteng“ za tretjerednike, čemur se ni čuditi, ako se pomisli, da se pretežna večina sotrudi in rekrutira iz krogov najstrašnejših kaplanov in kaplanskih ličink, „lemenatarji“ imenovanih. Kjer koli umre širom slovenske domovine kak obkuren fajmošter, ki si je dal prebeliti svojo kuhinjo — takoj pride nje-

gova slika v Mohorjeve knjige, češ, da je izvršil ogromno kulturno delo; če jo je dal „zmalati“, pride poleg tega še v „Dom in Svet“ ali kako drugo tako revijo ali la „Pelikan“, ki se peča s čudeži in metafiziko, kakor izborna Mohorjeva knjiga „Pamet in vera“, iz peresa učenega apologeta I. M. Seigerschmieda. Na podrobnosti v tej knjigi nakopičenih takozvanih dokazov se ne bomo spuščali, niti ne na njihovo verodostojnost — saj znanstvene kritike ne prenese nobeden izmed njih — ampak vse prijatelje neprosto voljne komike opozarjamo na izborne pripombe naravoslovca in učenjaka Seigerschmieda, kjer govori o lurdskih čudežih (st. 96), in kjer se ta v „znatnosti vseh znanosti“ izsolani modrijan, čigar kompetenca je brez vsakega dvoma, drzne napisati stavek: „Zdravnik, ki taji čudeže v Lurdu, ali jih hoče naravnim putem razložiti, je ali lažnik ali nevednež“. Veseli nas, da je 99% vseh zdravnikov, hvala Bogu, takih neresnicoljubov in ignorantov, ki se smejejo raznim duhovniško zajamčenim čudežem, in da je takih poštenjakov in učenjakov, kakor jih zahteva Seigerschmied sorazmerno z zdravniških vrstah jako malo in da se njihova imena prav pogosto imenujejo v zvezi z besedo „Gesinnungslumperei“. Tudi bi se nam zdelo precej vseeno, kaj učenjak Seigerschmiedovega kalibra napiše o pameti in veri, in kaj izvaja v svoji dolgočasni in slabi kompilaciji. Ali stvar ima drugo stran, in ta jako diši po „gšeftu“. Kajti od slej naprej delati bo moral vsak zdravnik na kmetih pri svojem fajmoštru dopolnilno izkušnjo iz hidroterapije. Če bo verjel na lurdске čudeže, kakor verujeta nanje n. pr. klerikalni klinični avtoriteti dr. Zajc in dr. Divjak, bo pripravila vreden, če pa jih bode le „hotel razložiti na ravni pot“ — anathema sit. Gospod fajmošter poslali bodo po svojega promoviranega zaupnika, in če tega ne bo pri rokah, opravi njih posel kak konjederec, ki klerikalne učenjake gotovo povsem lahko nadomešča. Za silo pa ostane še vedno v Ljubljani Luka Smolnikar — I. edini eksporter za garantirano pristno lurdsko vodo. Bog nam ga še dolgo obrani in ne daj, da bi zvedel zanj nižjeavstrijski deželni odbor — kajti kot propagator katoliške znanosti utegnil bi mu preskrbeti primerno službo, in odvzeti nam deželi tega vodnega izvredena in strokovnjaka.

— **„Slovenčeva“ podlost** že presega vse meje. V sobotni svoji številki se je namreč povzpela do nesramne trditve, da je nemškutarski „Štajerca“ naš zaveznik. Le počasi, prijatelj „Slovenec“! Dokler nam ne boš jasno in določno povedal, zakaj tako skrbno zakrivaš dejstvo, da je vrhovni voditelj klerikalne stranke, škof Anton Bonaventura, naroden na „Štajerca“ in ga gmotno in moralno podpira, pada brezobrazno sumničenje z vso pezo na tebe nazaj! „Slovenec“ maneuver je prozoren. Da bi prikrlj sramotno dejstvo, da podpira škof Bonaventura v lastni svoji osebi „Štajerca“, kriči na vse pretege, da smo mi v zvezi s tem nemškutarskim listom. Če pa misli, da mu bo to kaj pomagalo, se pa silno moti! Razsodna javnost pozna dobro take manevre. Tudi tat, katerega zasleduje oko postave in ki beži po ulici, kriči, da bi ušel zasledovanju, na vse grlo: „Primate, primate tatue!“ Tako dela v tem slučaju tudi „Slovenec“!

— **Slovenjegraški konzum.** „Slovenec“ in „Slovenski Gospodar“ zavijata, češ slovenjegraški konzum ni v konkurzu. Uradni list, katerega izdaja samo c. kr. trgovinsko ministrstvo, pa razglasa v št. 45. na strani 595, da se je otvoril 27. oktobra 1903 konkurz čez „Gesellschaftsführer der „Zadruga“ in Windischgraz, Jakob Vrečko“. Konkurzni komisar je sodni pristav dr. Fran Friedl, upravitelj konkurzne mase pa notar dr. Johann Tomschegg, oba v Slov. Gradcu. Zdaj je pač vseeno, kdo je v konkurzu, ali Vrečko, ki ni nič družega kot farška marioneta, za katero so se skrili prethani in zviti kurtarji, ki so se poloma bali in tega revčka naprej porinili, ali pa imenoma

konzum kot takšen, kajti Vrečko ni nič in nima nič, izvzemši morda to, da se je skušal okoristiti, kakor Antur Klobučar v Marnbergu in Kan. cijan Mollé v Vitanju, ki sta oba za kašo pihala, katero so jima skuhal pristaši mariborskega odrešenika, ne dvomno pa ga čaka enaka pravična osoda, kakor je zadela imenovana dva konzumarska osrečevalca. To liko, da se ne bo mislilo, da naša poročila ni zanesljivo.

— **Spremembe v politični službi.** Deželni vladni svetnik in dosedanji vodja okrajnega glavarstva v Novem mestu, gosp. Bogomir Friedrich, prevzame vodstvo okrajnega glavarstva okolice ljubljanske, okr. glavar v Postojni, gosp. Viljem baron Rechbach, pa vodstvo okrajnega glavarstva novo-meškega. Vodstvo okr. glavarstva v Postojni je začasno poverjeno gosp. nadkomisarju in dosedanjemu vodji ljubljanskega okr. glavarstva, gosp. Stefanu Lapajne.

— **Spremembe pri drž. železnici.** Adjunkt g. Mat. Oman v Kranju je poklican k železniškemu ravnateljstvu v Beljak, na njegovo mesto pa pride g. Ivan Soklič, dosedaj asistent v Ljubljani.

— **Učiteljske vesti.** V Starem trgu je začasno nastavljena za učiteljico absol. učiteljska kandidatinja gđ. Marija Bučarjeva. Provizorični učitelj v Metliki, g. Ivan Žnidaršič, je imenovan za suplenta na meščanski šoli v Krškem na njegovo mesto pa pride absol. učiteljska kandidatinja gđ. Silvija Fuxova.

— **Repertoire slovenskega gledališča.** Danes se poje prvi v sezoni velika opera „Dalibor“. Da se ne zadrž nova opera „Evgenij Onegin“, ki pride na oder v kratkem, dovolilo se je nekaterim solistom, da pojó svoje uloge v materinski. V petek je zopet operna predstava. V nedeljo pa sta dve predstavi in sicer popoldne „Pravljica o Krišpinčku“, zvečer pa repriza „Legionarjeva“.

— **Poročil** se je g. Edvard Tavčar z gđ. Dinco Blumauerjevo. Čestitamo!

— **Splošno slov. žensko društvo.** V poročilu o nedeljski veselici tega društva je po neljubu pomoti izostalo med imeni dam, ki so si stekle za veselico posebnih zaslug, ime bl. gospe dr. Trillerjeve, ki je zaradi znane nezgode morala deloma nadomestovati predsednico.

— **Elizabetna otroška bolnica.** Povodom godu rajne cesarice Elizabete bo v hišni kapeli otroške bolnice, Strelške ulice št. 15. v četrtek, dne 19. t. m. ob 10. uri popoldne sv. maša zadušnica, kateri so vabljeni poleg pokroviteljice vsi prijatelji in podporniki zavoda.

— **Pošto** v Izlakah pri Litiji je dobila gđ. Amalija Klinarjeva.

— **Jubilejske ustanove.** Trgovska in obrtniška zbornica za Kranjsko razpisuje za leto 1903 osem najst Cesar Frane Jožefovih ustanov (8 po 50 K in 10 po 20 K) za onemogle obrtnike vojudine Kranjske; in pet Cesarice Elizabete ustanov po 40 K za onemogle uboge vdove kranjskih obrtnikov. Prošnje naj se pošljejo trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani do 30. novembra 1903. Priloži naj se jim od občinskega in župniškega urada potrjeno dokazilo, da je prositelj onemoglosti ne more več delati in da je ubog; oziroma da je prositelj onemogla uboga vdova bivšega samostojnega obrtnika.

— **Prost pouk v godbi.** Dečki v starosti od 15 do 20 let, ki žele pouka v godbi — na pihalih ali pa godalih, — naj se zgloso pri novem kapelniku društvene godbe g. Fr. Paolu, ob torkih in četrtkih zvečer od 6 do 8. ure v godbeni sobi na magistratu. Pouk je brezplačen.

— **Dve ženski trupli** so potegnili v enem dnevu v Trstu iz morja. Prva utopljenka je bila 72 letna Candida Mandini, druga pa 42letna Marija Dal Sarto. Pri nobeni pa še ni dognano, kaj sta prišli v morje.

— **Ponesrečen gostilničar.** Na Marije Terezije cesti je včeraj zvečer ponesrečil gostilničar Peter Stepic, stanujoč v Gradišču št. 7. Peljal se je s kolesom iz Siske in mu je kolo na blatni cesti spodrsnilo, da je padel in se na obrazu precej poškodoval.

V Brnici pri Beljaku priredili v nedeljo dne 22. t. m. brnjski slovenski diletantje v prostorih g. Pogliča veselico v prid ponesrečenim prebivalcem kanalske doline. Na sporedu je igra »Lokavi snubači«, govori, prosta zabava in ples. Pričakuje se z ozirom na dobrodelni namen mnogobrojne udeležbe.

Vojaško strelišče. Gar-nizijsko elementarno strelišče na Zelenem hribu je rekonstruirano in se vrše na istem od 16. t. m. vsak dan vaje v streljanju.

Izpred sodišča. Kazenske razprave pri tukajšnjem dežel. sodišču. 1.) Jakob Narobe, kajzar iz Stoše, je dne 13. vinotoka svojega očeta iz postelje za noge vlekel, da je starček z glavo priletel na tla, suval ga je s pestjo v prsa in tolkel po glavi; grozil mu je tudi, da ga bo ubil, če bo le eno uro zaradi njega zaprt. Ker je obtoženec jako surov in delomržen človek, se je te grožnje 84letni starček tako prestrašil, da se je iz bojazni pred svojim sinom na svojem revnem ležišču tresel. Obsojen je bil na 6 mesecev težke ječe. — 2.) V Deklevovi krčmi v Landoju je pilo dne 31. vel. travna več kmečkih fantov; med njimi je bil tudi posestnikov sin Janez Doles. Prišlo je do prepira, ki pa je kmalu polegel, le Doles je rogovilil in je v kuhinji Antona Jarca parkrat tako močno po glavi udaril, da se je ta zgrudil; potem je šel na cesto, kjer je s kolom zavratno udaril Andreja Karuzo čez desno uho tako, da mu je prebil mreno. Sodišče je Dolesa le zaradi prestopka zoper telesno varnost na 5 dni zapora obsodilo. — 3.) Anton Mlakar, zidar v Nadlesku, je prišel 24. vinotoka zvečer v hlev Luke Ravšeljna v Pudožu in je počel druge zidaje, ki so tam nočili, zmerjati z barabami in jih poditi iz hleva. Ker se je Andrej Nučič temu postopanju uprl, so prijeli tovariši Mlakarja in ga vrgli na gnojšče. Drugi dan je Mlakar Nučiča z dolgim kuhinjskim nožem iskal rekoči, da ga bo napravil mrzlega in da mu bo v par urah življenje vzela. Ker je bil obtoženec zaradi tebe telesne poškodbe in tudi zaradi uboja že kaznovan in ga je sodišče hudodelstva javne sils krivim spoznalo, je bil obsojen na 16 mesecev težke ječe. — 4.) V nedeljo, 27. kimaveca t. l. zvečer, je stalo v vasi Podgorici več domačih fantov, ki so pili. Njim nasproti privpije fant Jožef Zajec, ter se ustavi pred gručo fantov z osornim vprašanjem, kdo da bo njega spat gonil; na odgovor Jakoba Majdiča, »kdo pa je to rekel«, šel je obdolženec okoli Majdiča tako, da mu je prišel za hrbet in ga je brez nadaljnjega besedičenja sunil z nožem. Obsojen je bil na 4 mesece težke ječe.

Semenj. Včeraj je bilo na semenj priganih 637 konj in volov, 289 krav in telet, skupaj 926 glav. Kupčija je bila pri govedih kakor tudi pri konjih dobra kljub slabemu vremenu.

Avtomobil v Ljubljani. Včeraj zvečer se je peljal baron Codelli s svojo soprogo iz gledališča z avtomobilom domov. Po Poljanskem nasipu je vozil prav naglo, tako da mu je naenkrat zavil avtomobil po bregu v Ljubljano, kjer je obdržal. Nesreča se ni nobena pripetila, pač pa so morali pripreči par volov, da so potegnili avtomobil na Poljanski nasip.

Popadljiv bik. Delavec Ignacij Pristov, stanujoč na Tržaški cesti št. 4, je včeraj na državnem kolodvoru pomagal izkladati iz vagona bika, kateri ga je zagrabil za levo roko in mu na sredino potegnill kožo in mесо do kosti. Pristov je šel nato v deželno bolnico.

Nezgoda. Pri stavbi mestne hranilnice je danes dopoldne padla tesarju Blažu Sodnikarju iz Kozarjev št. 30 železna spona na glavo in ga precej poškodovala.

Ukraden sod. Hišnemu posestniku in vinotrcu Josipu Lenčetu je bil izpred kleti v Vodmatu ukraden prazen vinski sod, držeč nad 600 litrov. Na sodu se nahajata črki J. L.

Žepna tatvina. Posestnici Ivani Peklajevi v Vodmatu št. 61 je bila včeraj na Vodnikovem trgu pri bazarju ukradena iz žepa denarnica, v kateri je imela bankovec za 20 K in nekaj drobnega denarja.

Iz Hrušice na Gorenjskem se je pripeljalo danes 100 delavcev v Ljubljano, ki so zapustili delo pri zgradbi železnice in pojdejo domov.

V Ameriko se je odpeljalo danes ponoči z južnega kolodvora 138 oseb, in sicer 20 Slovencev in 118 Hrvatov.

Iz Amerike se je pripeljalo včeraj zvečer in danes zjutraj v Ljubljano 300 Slovencev in Hrvatov ter 500 Lahov.

Izobjeljeno in najdene reči. Sobni slikar Karol Naglič, stanujoč v Streljskih ulicah št. 20, je izgubil na poti od Vodnikovega trga po Mestnem trgu in po Črneljarskih

ulicah do Brega bankovec za 10 K. — Mesarski vajenec Alojzij Pelid, stanujoč na Tržaški cesti št. 24 je našel na Vrtači pozlačeno verižico.

Koncert društvene godbo vrši se jutri zvečer v restavracijskih prostorih g. Kende. Začetek ob 8. uri zvečer. Vstop prost.

Delovanje mestne posredovalnice za delo in službe. Mestni trg št. 27. Telefon št. 99. Od 6. do 12. novembra je dela iskalo 10 moških in 34 ženskih delavcev. Delo je bilo ponudeno 14 moškim in 31 ženskim delavcem, v 35 slučajih se je delo sprejelo. Od 1. januarja do 12. novembra je došlo 2581 prošnja za delo in 2483 deloponudb. V 1536 slučajih je bilo delo sprejeto. Delo dobe takoj moški: 1 mizar, 1 kovač, 1 gostilniški sluga, 4 konjski hlapci; ženske: 1 hotelska likarica, 3 fine plačilne natakariice, 3 gostilniške kuharice, 5 deklic k otrokom. Službe iščejo moški: 2 trgovska pomočnika, 1 skladiščnik, 1 potnik, 2 pisarji, 1 mašinist, 1 vrtnar, več trgovskih in pisarnjskih slug, 1 graščinski kočijaž; ženske: 3 prodajalke specerijske in mešane stroke, 2 blagajničarki, 2 fini kuharice, 1 gospodinja in drugi posli. Oddati je takoj stanovanja z 1 in 2 sobama, več mesečnih sob, tudi s hrano, 1 prodajalna, (za februar), stanovanja z 2 sobama. V našem se iščejo za februar stanovanja z 2 in 3 sobami. Pisanim vprašanjem je priložiti znamko za odgovor.

Hrvatske vesti. Rešen od obtožbe. Včeraj se je vršila glavna obravnava proti brivcu J. Kovachiću, ki je v neki krčmi dejal dne 5. vel. travna, da so bana obsesili v Tuskancu. Obtoženec, ki ga je branil dr. Frank, je bil oproščen. — Nar. skupščina na Sušaku. Predvečrajšnja javna skupščina na Sušaku se je sijajno obnesla. Vkljub dežju se je zbralo nad 2000 ljudi. Govorili so Barčič, Bonetič, Ambrožič, dr. Lenac in župnik Babič. Istotako dobro sta se obnesli skupščini v Križevcih in Novi Gradiški. — Ustavljena preiskava proti sotrudniku »Nar. Obrane«. Na denunciacijo osječke »Slav. Presse« uvedla se je preiskava proti sotrudniku »N. O.« V. Wilderju, češ da je on prouzočil s svojim govorom, da so delavci navalili na barako in strgali delavski red. Po zaslišanju vseh, po »Slav. Presse« označenih prič se je ustavilo vsako nadaljnje postopanje proti V. Wilderju. — K deželnemu ženskemu društvu je pristopila banica grofica Pejascevič kot ustanovnica s prispevkom 200 K. — Prva električna cestna železnica v Dalmaciji. Žel. ministrstvo je dovolilo, da se zgradi med Dubrovnikom in Gružom električna cestna železnica in je odobrilo predloženi projekt.

Ameriške novice. Grozen požar. Dne 1. t. m. je zgorela v New-Yorku neka petnadstropna hiša. Mrtvih je 25 ljudi, med temi Hrvata Jos. Zorović in Ante Barolić. — Kolodvor zgorel. Na kolodvoru v Crestlinu, O., se je razletel z dinamitom naložen voz in zgorelo je nad 500 naloženih in praznih vozov in kolodvor. Tam, kjer je stal prej z dinamitom naložen voz, se sedaj nahaja 40 čevljev globoka jama. — Roparji so odvedli sina milijonarja Wenza v Cumberlandsko gorovje in so sporočili očetu, da izpuste sina le proti odškodnini 100.000 dol. — Severno luč so imeli priliko opazovati v New-Yorčani dne 31. p. m. od 2—4 ure zjutraj. — 1000 delavcev je brez zaslužka v South Sharonu, Pa, ker so zaprli odnotne tovarne za izdelovanje žbljev.

Kranjsko slov. bralno društvo v Forest City, Pa. Susquehanna Co. Severna Amerika, vprejme dobrega in poštenega Slovence, kateri je zmožen poučevati petje in godbo. Plača po dogovoru. Več pove I. tajnik Josip Zalar B. x 547 Forest City Pa. Susquehanna Co Nord Amerika.

Najnovejše novice. — Ugladen tat. V Budimpešti so zaprli uglednega stavbenika Molnarja, ker se je zvedelo, da je leta 1898 dvakrat ulomil v Szegedinu ter ukradel dragocenosti za 80.000 K. — Po 18letnem spanju se je zbudila v Gramkendorfu pri Bremenu deklica Mayer. Dasi je 18 let trdno spala zbudila se je s popolno zavestjo ter se spominja na vse, kar se je zgodilo pred spanjem. — Napad na vlak. Blizu postaje Pokrovskaja v Rusiji so roparji iztrgali železnični tir, vsed česar se je zrušil tovorni vlak. Več potnikov je ranjenih in 30 voz zdrobljenih. — Grozna nesreča se je pripetila pri Kentwoodu v Ameriki. Ekspresni vlak je trčil ob osební vlak. Štirideset oseb je ubitih, 23 pa ranjenih. Ponesrečeni so sami zamoreli. — Svojo mater je ubil v Slinici v Galiciji kmet Danyss na

potu z gostije. — »Fliegende Blätter« je kupil znani založnik Scherl za 4½ milijona mark. Istočasno je tudi kupil »Meggendorfer« in »Gartenlaube«. — Razpuščen družbi. Dunajska policija je razpustila društvi »Kredit-schutz-Reform« in »Vindobona«. — Blagajnikova zmota. Hranilničnemu blagajniku Lamotte v Budimpešti so svoj čas pregledovali blagajnico in našli, da manjka 11933 kron 95 h denarja. Ravnateljstvo ga je na to odpustilo in javilo sodišču, Lamotte pa se je med tem poskušil uemrtiti. Ko je ozdravel, ga je sodišče obsodilo na leto dni ječe, čeprav se je zagovarjal, da je pomotoma neki stranki izplačal toliko denarja preveč. Obe višji instanci sta pa temu zagovoru verjeli in blagajnika oprostiti. Med tem je pa mož umrl, njegova vdova je pa skliouje se na obe oprostiti sodbi zahtevala od hranilnice 1500 K pokojnine. Ker jej tega niso priznali, vložila je na ta znesek tožbo in se bo v kratkem vršila razprava. V juristiških krogih se vidno zanimajo za izid te pravde.

Čudna priča. V Berlinu se vrši že cele tedne proces proti grofici Wenzierski Kwielecki, ki je obdolžena, da si je podtaknila tujega otroka z namenom, da si prilasti majoretetno dedščino. Zaslišanih je bilo nad sto prič, kojih poljska imena so delala sodišču velike preglavice. Tako se je pripetil tudi sledeči komični prizor: Predsednik: »Ker smo prič Brezwiczecoga zaslišali, naj se pokliče priča Mdecelxi.« — Tolmač: »Prosim, gospod predsednik, MDCCCLXI ni priča, temuč letna številka zgradbe grofovskega gradu.«

Kako se hrani ameriški milijonar. Večkratni milijonar Rockefeller živi pravzaprav slabše kot vsak delavec. Za hišnega zdravnika ima nekega doktorja, ki pripada sekti, katera ne uživa ne kuhanih ne pečenih jedil, in tako živi tudi Rockefeller. Njegov zdravnik namreč uči, da narava ne potrebuje ognja. Kuhane in pečene jedi ne dajejo telesu krepčil, temuč le gnolobo in smrtne kali. Človek, ki hoče ostati svež ter dočakati skrajno starost, se mora živiti le po naravi, zato je milijonar z zdravnikom vred le surovo meso, surova jajca, surove rastline itd. Toda tudi taka hrana ni strogo po naravi. Rockefeller bi moral pravzaprav uživati rastline, kakor rasejo, živali pa take, kakor tekajo po zemlji, letajo po zraku in plavajo po vodi. V Čikagi ima sekta »surovojedcev« nad 10.000 pristašev. Ako pa bo Rockefeller pri taki neokusni hrani dočakal Metuzalemove starost, pokaže šele bodočnost.

Telefonska in brzojavna poročila.

Dunaj 17. novembra. V današnji seji poslanske zbornice je finančni minister dr. Böhm-Bawerk predložil proračun za l. 1904. Izdatki znašajo 1734,771 291 kron, dohodki pa 1737,509 991 K, torej je prebitka 2,738 700 kron. Med drugimi postavkami se nahajajo tudi naslednje: za prezidavo porotniškega poslopja v Ljubljani, kjer se namesti okrajno glavarstvo, 26 800 K; za notranjo uredbo nove namestniške palače v Trstu 50.000 kron; za zgradbo mostu čez Pesnico v mariborskem okraju 15 000 kron; za tlakovanje tržaške drž. ceste v Celju 9000 K; kot državni prispevek za zgradbo ceste iz Ljubna v Luče 10 000 K; kot državni prispevek za zgradbo mostu čez Savo in Krko pri Brežicah 20 000 K; kot državni prispevek za zgradbo lesenega mostu čez Dravo med Marenbergom in Vuhredom 3500 K; kot državni prispevek za razširjenje ceste v Italijo pri Beljaku 15 000 K; za preložitve državne ceste na Goriško pri Trbižu 8000 K; za preložitve drž. ceste iz Železne Kaplje čez Jezerško v velikovškem okraju 50.000 kron; za korekturo Ljubelske ceste pri Pristavi v kranjskem okraju 10 500 K; za most čez Savo pri Kranju, ki bo v zvezi z Ljubelsko cesto 20 000 K; za korekturo karlovške državne ceste med Jugorjem in Metliko 40 000 K; za zgradbo mostu čez Savo pri Črnučah 50 000 kron; kot državni prispevek za izvršitev ceste od Podboršta do deželne meje pri Petrovem brdu 46 500 K; za tlakovanje Dunajske ceste v Ljubljani 20 000 K; kot državni prispevek za prezidavo ceste pri kilometru 35½, na progi Nabrežina-Kormin 25 720 K; kot

državni prispevek za preložitve ceste med Kozano in Št. Martinom v goriškem okraju 4000 K; kot državni prispevek za cesto Vrhovlje-Krasno-Višnjavik-Drnovak v goriškem okraju 3000 K; za razno odrodje za uravnavo cest na Goriškem 33 000 K; kot državni prispevek za cesto od Molinuta čez Peternele v Kužin v gradiščanskem okraju 8000 K; za most čez potok Lijak v goriškem okraju in popravo dotične ceste 25 000 K; kot državni prispevek za zgradbo ceste od Kneže do Idrijske ceste v tolminskem okraju 16 200 K; za korekturo ceste v Podslu v tolminskem okraju 11 600 K; kot državni prispevek za cesto iz Barbane v Labin v Istri 20 000 kron; kot državni prispevek za premembo Puljske ceste v Trstu 42 000 K; kot državni prispevek za cesto po dolini Lijak na Goriškem 7000 K; kot državni prispevek za cesto med Sočo in Idrijo 20 000 K; kot državni prispevek za cesto po dolini Branica v goriškem in sežanskem okraju 16 000 kron; za preložitve drž. ceste med Kobaridom in Trnovcem 55 000 K; za cesto z Goriškega v Idrijo, in sicer od Ušnika do Čiginja in od Sv. Lucije do Zgor. Idrije 20 000 K; za regulacijo Savinje pri Celju 17 600 K; za regulacijo Mure od Gradca do ogrske meje 90 000 K; za varnostne priprave ob Dravi od Maribora do Središča 50 000 K; za regulacijo Drave na Koroškem 140 000 K; za regulacijo Save 80 000 K; kot drž. prispevek za regulacijo Bistrice od Domžal do iztoka v Savo 50 000 K; za regulacijo Soče in Torre 20 000 K; za zgradbo uradnega poslopja v Novem mestu 13 422 K; za zgradbo namestniške palače v Trstu 200 000 K; za nameščenje drž. gimnazije v Celju 5000 K; za zgradbo poslopja pri Celju za samostojne gimnazijske razrede celjske 5000 K; za zgradbo poslopja za II. drž. gimnazijo v Ljubljani 200 000 K; za pristanske zgradbe na Primorskem 136 000 K; za ohranitev regulacijskih del ob Zilji na Koroškem 33 600 K; za brezobrestne ponapredščine vinarom 320 000 K; za osušenja barja pri Ogleju 8750 K; za regulacijo Voglajne pri Celju 2640 kron; za poslopje okr. sodišča v Celju 141 000 K; za nakup poleg tega poslopja stoječe hiše 40 000 kron; za sodno poslopje v Ljubljani 11 200 K; za zgradbo uradnega poslopja v Litiji 50 000 K; za zgradbo sodnega poslopja v Trstu 10 000 K; za obrtne nadaljevalne in strokovne šole na Kranjskem 16 000 K; za »Slovensko Matico« 1000 K.

Dunaj 17. novembra. V današnji seji poslanske zbornice je vlada razen proračuna predložila še zakon, s katerim zahteva še pet milijonov za podpore po ujmah oškodovanemu prebivalstvu. Finančni minister dr. Böhm-Bawerk je v celo uro trajajočem govoru obrazložil proračun; finančnega ministra je poslušalo komaj kakih dvajset poslancev. Za njim je vstal ministrski predsednik Körber in imel velik a jako nesrečen političen govor. Sami stari manevri, same stare zvijače in neodkritosrčnosti — tako se je splošno sodilo o tem govoru. Körber je govoril o Ogrski, o nagodbi, o nadtaksi na sladkor, o vseučiliščih in o obstrukciji ter pozivljal parlament na delo. Körber je bil popolnoma izoliran in ko je končal, se ni ganila niti ena roka, da bi mu ploskala. Tudi nemške stranke, katerim je tako zvesto služil, so ga pustile na cedilu. Zbornica je sklenila, da se o tem govoru otvori debata. Prezident grof Vetter je bil včeraj obljubil, da po izjavi ministrskega predsednika zaključijo sejo. Ker te svoje obljube ni držal, so Čehi zahtevali, da se morajo prečitati vse došle

vloge. Prihodno seja bo najbrž šele v petek.

Dunaj 17. novembra. V današnji seji poslanske zbornice vlože dr. Ferjančič in tovariši nujni predlog za stran kršenja ravnopravnosti pri sodiščih na Koroškem. Češki klub je sklenil, da podpišejo njegovi člani ta predlog in mu pripoznajo prioriteto pred vsemi svojimi nujnimi predlogi.

Trst 17. novembra. »Piccolo« se grozno jezi na dr. Ferjančiča zaradi stališča, ki ga je zavzel na kamniškem shodu glede italijanske univerze in izigrava proti njemu dr. Rybača, trdeč, da se je ta v tržaškem mestnem svetu v tej zadevi izrazil v smislu Italijanov.

Svila za bluze

od 80 kr. do 11 glid. 35 kr. za meter — zadnje novosti! — Franko in že ocarljeno. Bogata izbira vzorcev s prvo pošto. Tovarna za svilu Henneberg, Zürich. 6 (40—5)

ALBOFERIN

redilno in krepilno sredstvo. Redi kri, jači živce, pospešuje slast do jodi. Klinično preizkušeno; odlični zdravilni ga priporočajo za slabokrvne in prebolele ljudi in slabotne otroke. Na prodaj po vseh lekarnah in drogerijah, kot prašek 100 gr. K 5.—, v tabletah 100 kosov K 150 in v šokladnih tabletah 100 kosov K 180. Poslednje nalaže za otroke. (2998—1)

Vprašajte svojega zdravnika.

Proti kataru se uporablja najnovejši eter »Forman«, ki so ga že pogosto zdravniki spoznali za idealno delujoče zdravilo proti nahodu. »Forman« je z mentolom klorovatermenthyla. Za lažji nahod naj se uporablja »Formanova bata« (pušica 40 vin.), za hušji nahod pa »Formanove pastile« (75 vin.) za vdihavanje s pomočjo vdihavalne steklenice. Učinek je fra-panten, čudovit in zlasti v početku nahoda presenetljiv. »Forman« se dobiva v vsaki lekarni. (2825—3)

Zahvala.

Tovarna G. Tönnies v Ljubljani je podarila ljubljanskemu prostovoljnemu gasilnemu in rešilnemu društvu za uspešno delovanje pri ognju dne 27. oktobra 1903 znesek 200 K. Odbor se za priznanje in velikodušnost tem potom najtopleješe zahvaljuje.

Odbor.

Javna zahvala.

»Splošno slov. žensko društvo« izreka vsem, ki so pripomogli k lepo uspeši veselici v prid ponesrečenim Koroščem, najtoplejšo rodoljubno zahvalo. Posebno se zahvaljuje poveljniku 27. pešpolka, preblogo-rodnemu gospodu polkovniku Vučetiću, za brezplačno vojaško godbo, ki je v občno zadovoljnost neudrljivo svirala same krasne, ponajveč slovenske komade, trgovskemu društvu »Merkur« za krasno petje, telovadnemu društvu »Sokol« za prepuštev dvorane, vrtnarju g. Heinizu za krasanteme, listoma »Laibacher Zeitung« in »Slovenski Narod« za reklamno poročanje, diletantom: gđ. Serel, gđ. Smertnik, gospodoma Kajzelj in Susteršič za lepo igranje, posebno pa še gledališčnemu igralcu g. Lieru za vodstvo igre. Nadalje gg. dobrotnikom, ki so poslali svoje prispevke, dasi jim ni bilo mogoče priti k veselici, ter končno vsemu občinstvu, ki se je veselice udeležilo ter s tem utrlo marsikatero solzo nesrečnih koroških bratov. Lepa hvala vsem!

Za odbor:

Franja dr. Tavčarjeva. Antonija Kadivčeva.

Darila.

Družbi sv. Cirila in Metoda so od 20. oktobra do 14. novembra poslali prispevke p. n. gg. in društva: Upravištvu »Mira« v Celovcu 629 44 K, upravištvu »Slov. Naroda 177 02 K, upravištvu »Slovenca« 53 46 K, koroški rodoljubi 1000 K, dr. Fr. Stor volilo + Luke Kenda 1500 K in na odvošniškem shodu nabranih 325 K, kapl. Iv. Dolinar v Logatcu 2 K, kapl. Fr. Božič v Pliberku 20 K, Al. Rakovec na Podgradju pri Ljutomeru volilo + Simona Rakovca 4 K, dr. Jos. Vošnjak v Slov. Bistrici prebitek pri prodaji knjige »A. Hajšek, zlatomašnik« 30 K, Drag. Dolenc na Dunaju 1 K, posojilnica v Čerknici 20 K, Jos. Pavlin v Radovljici zbirko 212 K, kapl. Fr. Majdič v Mirni peči 180 K, kapl. Fr. Vidmar v Smihelu 3 K; podružnice: moška v Ajdovščini 46 K, za Ljutomer in okolico 100 K, moška in ženaka v Ribnici dohodek veselice 108 50 K (po »Sl. Nar.«); Mohorjani: pri Sv. Tomažu poleg Vel. Nedelje 270 K, v Frankolovu 5 K, na Polzeli 15 K, v Vranskem 22 80 K, v St. Lambertu 3 K, na Vranskem 22 K, v Pisceh 18 K, v Lešah 2 K, v Sredstvi 32 K, v Dolici 7 K, v Središču 4 K, na Homcu 4 K.

Blagajništvo družbe sv. Cirila in Metoda.

Borzna poročila Ljubljanska

„Kreditna banka“ v Ljubljani.

Uradni kurzi dunaj. borze 17. novembra 1903.

Naložbeni papirji.	Denar	Blago
4 1/2% majeva renta	100.40	100.60
4 1/2% srebrna renta	100.30	100.50
4 1/2% avstr. krona renta	100.45	100.65
4 1/2% zlata	120.60	120.80
4 1/2% ogrska krona	98.25	98.45
4 1/2% zlata	118.60	118.80
4 1/2% posojilo dežele Kranjske	99.25	100.25
4 1/2% posojilo mesta Spiljeta	100.00	—
4 1/2% bos. herc. žel. pos. 1902	100.40	101.30
4 1/2% češka dež. banka k. o.	99.60	100.60
4 1/2% zast. pis. gal. d. hip. b.	99.60	100.55
4 1/2% post. kom. k. o. z.	101.20	102.20
4 1/2% pr.	106.00	107.00
4 1/2% zast. pis. Innerst. hr.	101.00	102.00
4 1/2% ogr. centr.	100.25	101.25
4 1/2% hranilnice	100.20	101.20
4 1/2% zast. pis. ogr. hip. b.	100.00	101.00
4 1/2% obl. ogr. lokalne železnice d. dr.	100.25	101.25
4 1/2% češke ind. banke	98.50	99.50
4 1/2% prior. Trst-Poreč lok. žel.	99.60	100.35
4 1/2% dolenskih železnice	99.60	100.35
4 1/2% juž. žel. kup. 1/2%	306.35	308.35
4 1/2% av. pos. za žel. p. o.	100.65	—
Srečke:		
Srečke od leta 1854	170.00	174.00
1860/1	184.75	186.75
1864	259.00	263.00
čizske	158.50	160.50
zemlj. kred. i. emisije	288.00	293.00
II.	90.00	93.00
grške hip. banke	146.40	147.40
srečke k. frs. 100	18.80	19.80
turške	472.00	480.00
Banilika	82.00	87.00
Kreditne	79.00	81.50
Inomoške	71.00	75.00
Krakovske	53.25	54.25
Ljubljanske	26.65	27.65
Avstr. rud. križa	86.50	88.00
Ogr.	79.00	83.00
Rudolfove	50.20	52.00
Salcburške	88.50	89.50
Dunajske kom.	669.00	670.00
Delnice:	1630.00	1632.00
Južne železnice	674.25	675.25
Državne železnice	743.50	744.50
Avstro-ogrsko bančne del.	261.50	263.50
Avstr. kreditne banke	698.00	702.00
Ogrske	393.50	394.50
Zivnostenske	1817.00	1827.00
Premogokop v Mostu (Brux)	472.00	473.00
Alpinske montan	384.00	388.00
Praške želez. ind. dr.	377.00	380.00
Rima-Marányi	146.00	147.00
Trboveljske prem. družbe	—	—
Avstr. orožne tovr. družbe	—	—
Češke sladkorne družbe	—	—
Valute:		
C. kr. cekin	11.34	11.38
20 franki	19.07	19.09
30 marke	23.44	23.52
Sovereigns	23.93	24.03
Marke	117.15	117.35
Laški bankovci	95.25	95.45
Rubli	253.00	253.75
Dotarji	4.84	5.00

Žitne cene v Budimpešti.

dne 17. novembra 1903.

Termin.	za 50 kg	K	7-73
Pšenica za oktober	50	6	70
Rz. „oktober“	50	5	67
Koruzza „april 1904“	50	5	52
Oves „oktober“	50	5	53
Effektiv.	—	—	—
Brez kupčije.	—	—	—

Meteorologično poročilo.

Višina nad morjem 800³. Srednji arčni tlak 736⁰ mm.

Nov.	Čas opazovanja	Stanje barometra v mm.	Temperatura v °C.	Večovi	Nebo
16. 9. zv.	733.7	62	sl. zahod	dež	
17. 7. zj.	732.2	60	sl. sevzh.	dež	
2. pop.	730.1	77	sl. sevzh.	dež	

Srednja včerašnja temperatura: 7.2°.
normala: 3.5°. Mokrina v 24 urah: 4.9 mm.

Hiša

v najboljšem stanu, pod, veliki kozolec, vrt in njiva, skupaj približno dva orala sveta na lepem kraju v Ljubljani se prostovoljno radi družinskih razmer pod ugodnimi pogoji proda. Prostor se lahko porabi tudi za stavišče, ker leži na prometni cesti.

Natančnejša pojasnila se zvedo v pisarni g. dr. Albin Kapusa na Marije Terezije cesti h. št. 1.

Angeljnovi milo Marzeljsko (belo) milo.

(972-65)

sta najbolj koristni štedilni mili
za hišno rabo!
Dobivate ju po špecerijskih prodajalnicah.

Tovarna mila
Pavel Seemann
Ljubljana.

„LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA“

Akcijski kapital K 1.000.000—
v Ljubljani, Špitalske ulice šte. 2.
Podružnica v SPLJETU.
Denarne vloge sprejema
v tekočem računu ali na vložne knjižice proti ugodnim obrestim. Vložni denar obrestuje od dne vloge do dne vzlaga. (2975-147)
Promet s čeki in nakaznicami.

„Slovensko bralno društvo v Trzinu“ javi žalostno vest, da je njega mnogozaslужni predsednik, gospod (3001)

Lenart Klofutar
posesnik
v nedeljo, dne 15. listopada 1903, preminul.

Odbor.

Rokodelci in obrtniki
ki se hočejo izobraziti
za izurjene agente
dobijo brezplačno pojasnilo in obnem zastopstvo. Ponudbe pod M. J. 3304 na G. L. Daube & Co., Frankfurt a./M. (2936-6)

Izvrstna fina (11-233)
vina v buteljah
se dobé v trgovini
Edmund Kavčič
Ljubljana, Prešernove ulice.

Elizabeta Žmitek, pos-st-nica v Stari Fužini št. 35, odda v najem za dve leti
opekarno
in apnenico
kateri stojita blizu Bohinjskega jezera. — Vse potrebno tudi sama preskrbi. (2999-1)

Da se po trudu sladko odpočijem, vsak večer Cvekov brinovec pijem.

Tvrška Fr. Iglič v Ljubljani
sprejme za novourejeno
akeidenčno tiskarno
stavca-strojnika
(Schweizerdegen). Sprejme se tudi
učenec. (2997-1)

Sprejmejo se
pod jako ugodnimi pogoji
solidni in spretni
zavarovalni potovalci.
Ponudbe naj se pošljejo pod „zavarovalni potovalci“ na upravništvo „Slov. Naroda“. (2425-19)

Najtopleje se priporoča že
dobro znani
zdravi in lečilni liker
„Triglav“
ki ga pristnega prodajajo nastopne
tvrdke: (2836-7)

Viktor Cantoni,
Ivan Jabačin,
Josip Jabačin,
M. Kastner,
Ant. Korbar,
Josip Kordin,
Peter Lassnik,
F. Terdina
in pa edini izdelovalec **J. Klauer.**

Janeza Irdine
zbranih spisov
je pravkar izšla prva knjiga:
Bahovi
huzarji in Iliri.
Prezanimiva epizoda iz južno-slovanske zgodovine.
Knjiga, važna za vsakega zavednega Slovenca.
Cena K 3.—, po pošti K 3.20.
Založil L. Schwentner
v Ljubljani. (198)

Ces. kr. avstrijske državne železnice.
C. kr. ravnateljstvo drž. železnice v Beljaku.
Isred iz voznega reda.
veljaven od dne 1. oktobra 1903. leta.

Odhod iz Ljubljane juž. kol. Proga čez Trbiž. Ob 12. uri 24 m ponoči osebni vlak v Trbiž, Beljak, Celovec, Franzensfeste, Inomost, Monakovo, Ljubno, čez Selzthal v Aussee, Solnograd, čez Klein-Reifling v Steyr, v Linc na Dunaj via Amstetten. — Ob 7. uri 5 m zjutraj osebni vlak v Trbiž, Pontabel, Beljak, Celovec, Franzensfeste, Ljubno, Dunaj, čez Selzthal v Solnograd, Inomost, čez Amstetten na Dunaj. — Ob 11. uri 51 m dopoldne osebni vlak v Trbiž, Pontabel, Beljak, Celovec, Ljubno, Selzthal, Dunaj. — Ob 3. uri 58 m popoldne osebni vlak v Trbiž, Smohor, Beljak, Celovec, Franzensfeste, Monakovo, Ljubno, čez Selzthal v Solnograd, Lend-Gastein, Zell ob jezeru, Inomost, Bregenc, Curih, Genevo, Pariz, čez Klein-Reifling v Steyr, Linc, Budejovice, Plzen, Marijine vare, Heb, Francove vare, Karlove vare, Prago (direktni voz I in II. razr.), Lipsko, na Dunaj čez Amstetten. — Ob 10. uri ponoči osebni vlak v Trbiž, Beljak, Franzensfeste, Inomost, Monakovo. (Direktni vozovi I in II. razreda Trst-Monakovo.) — Proga v Novo mesto in v Kočevje. Osebni vlaki: Ob 7. uri 17 m zjutraj v Novomestu, Straža, Toplice, Kočevje, ob 1. uri 5 m popoldne istotako, ob 7. uri 8 m zvečer v Novo mesto, Kočevje. Prihod v Ljubljano juž. kol. Proga iz Trbiža. Ob 3. uri 25 m zjutraj osebni vlak z Dunaja čez Amstetten, Monakovo, Inomost, Franzensfeste, Solnograd, Linc, Steyr, Lbl, Aussee, Ljubno, Celovec, Beljak (direktni vozovi I in II. razreda Monakovo-Trst). — Ob 7. uri 12 m zjutraj osebni vlak iz Trbiža. — Ob 11. uri 16 m dopoldne osebni vlak z Dunaja čez Amstetten, Lipsko, Prago (direktni vozovi I in II. razr.), Francove vare, Karlove vare, Heb, Marijine vare, Plzen, Budejovice, Solnograd, Linc, Steyr, Pariz, Genevo, Curih, Bregenc, Inomost, Zell ob jezeru, Lend-Gastein, Ljubno, Celovec, St. Mohor, Pontabel. — Ob 4. uri 44 m popoldne osebni vlak z Dunaja, Ljubna, Selzthal, Beljaka, Celovca, Monakovega, Inomosta, Franzensfesta, Pontabla. — Ob 8. uri 51 m zvečer osebni vlak z Dunaja, Ljubna, Beljaka, Smohora, Celovca, Pontabla čez Selzthal iz Inomosta v Solnograd. — Proga iz Novega mesta in Kočevja. Osebni vlaki: Ob 8. uri 44 m zj. iz Novega mesta in Kočevja, ob 2. uri 32 m popoldne iz Straže, Toplice, Novega mesta Kočevja in ob 8. uri 35 m zvečer istotako. — Odhod iz Ljubljane drž. kol. v Kamnik, Mešani vlaki: Ob 7. uri 28 m zjutraj, ob 2. uri 5 m popoldne, ob 7. uri 10 m in ob 10. uri 45 m ponoči samo ob nedeljah in praznikih, samo oktobra. — Prihod v Ljubljano drž. kol. iz Kamnika, Mešani vlaki: Ob 6. uri 49 m zjutraj, ob 11. uri 6 m dopoldne, ob 6. uri 10 m in ob 9. uri 55 m zvečer samo ob nedeljah in praznikih in samo v oktobra. — Čas pri- in odhoda je označen po srednjeevropskem času, ki je za 2 min. pred krajevnim časom v Ljubljani. (1719)

Vedno sveže
* praške krvave *
in
* jetrne klobase *
pri
J. C. Praunseissu
trgovina z delikatesami in zajtrkovalna soba.
— Ljubljana, Mestni trg šte. 19. —

Za mesto in potovanje najboljši kožuhi,

mikado z različno elegantno kožuhočinasto podvleko in bobrovimi ovratniki v največji izbiri. Tudi obleke za gospode in dečke, kakor cele obleke, športne in zimске suknje, haveloki itd.

Dalje damska konfekcija, kakor plašč, paletoti, jopice in ovratniki, kakor tudi pristni skunksovi, bobrovi in sealskinovi, koljerji in muhi po čudovito nizkih tovarniških cenah.

Velika izbira najfinejšega, pravega francoskega in angleškega modnega blaga za gospode za naročila po meri, ki se izvršujejo na Dunaju najelegantnejše in v najkrajšem času. Obnem si usojamo uljudno javiti svojim častitim p. n. odjemalcem, da s

1. januarjem 1904 opustimo svojo filialko na Resljevi cesti in prosimo, da naj odslej nakupujejo svoje potrebščine le

v glavni trgovini na Mestnem trgu št. 5,

kjer se sprejemajo tudi vsa naročila.

Z velespoštovanjem

Angleško skladišče oblek v Ljubljani
Kapamascija & Bondi
Oroslov Bernatovič, poslovođa.